

לקוטי תורה • פרשת בהעלותך • מאמר 3

בהעלתך את הנרות וגו'

"בהעלותך את הנרות"

הדלקת המנורה של אהרן הייתה נעלית מהקרבת הנשיאים, משום שהעלייה שהעניק לישראל נבעה משמן החכמה: אהבה שלהבתית הספוגה בביטול, ולא מהלהט המורגש של יש שנוצר מהעלאת הבשר. אותו כוח — "ידו" של ה' שאינה קצרה — הכניס את שמן החכמה בבשר השלו, ולעתיד לבוא יגלה את החכמה גם ב"כל בשר".

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/behaaloscha/3

הנקודה

הדלקת המנורה של אהרן הייתה נעלית מהקרבנות הנשיאים, משום שהעלייה שהעניק לישראל נבעה משמן החכמה: אהבה שלהבתית הספוגה בביטול, ולא מהלהט המורגש של יש שנוצר מהעלאת הבשר. אותו כוח — "ידוי" של ה' שאינה קצרה — הכניס את שמן החכמה בבשר השלו, ולעתיד לבוא יגלה את החכמה גם ב"כל בשר".

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

רש"י אומר שה' ניחם את אהרן: הדלקת הנרות שלו גדולה מקורבנות חנוכת הנשיאים. המאמר קושר זאת לתמיהתו של משה על ההבטחה לבשר. מקור המזון בתוהו, למעלה מהאדם, ובכל זאת האדם מעלה אותו, כשם שחיות המרכבה נושאות את דמות האדם שעל הכסא, והוא נישא על ידיהן. הבשר נובע מהגבורות, מהאריה ומהשור שבמרכבה, ולכן כשהוא מתברר הוא מביא עמו להט, אך עדיין אהבה של יש. משה, שמדרגתו ביטול ("ונחנו מה"), ודורו, שמקורו ביסוד אבא, לא יכלו להבין כיצד יוכל הבשר לבוא על ידו. ה' השיב שידו מגיעה עד למקום הנמוך ביותר דווקא משום שהיא גבוהה כל כך: בשלו התפשט שמן החכמה בכל הבשר, כשם ששמן שבפתילה נושא את השלהבת. אהרן, "שושבינא דמטרוניתא", מעלה את ישראל באמצעות גבורות המצטרפות לשמן החכמה, ועומד בין הנשיאים למשה. האווזים השמנים של רכה בר חנה, שכנפיהם נושרות, מרמזים לעתיד לבוא, שבו החכמה תתגלה ללא צמצומים ו"כל בשר" ישתחוה.

מבנה

1	השאלות	2-11
	מדוע הדלקת הנרות של אהרן גדולה מקורבנות הנשיאים? מדוע תמה משה כיצד ימצא בשר לישראל, בשעה שהעמים הרבים מהם אוכלים בשר, ומדוע הזכיר דגים? התשובה מתחילה בכך שכל נשיא העלה את שבטו באמצעות קרבנו.	
2	המזון למעלה מהאדם ומתחתיו	6-31
	אדם שאינו יודע ללמוד תורה עשוי שלא לאכול בשר, משום שאינו יכול להעלותו, ובכל זאת החיטה והבשר מוסיפים להבנתו. שני הדברים נכונים: המזון מושרש בתוהו, למעלה מאצילות, ולכן החיות מעלות את האדם שעל הכסא; והאדם מעלה איתו את החיות, כשם שאדם מעלה את הבשר שהוא אוכל.	
3	בשר, גבורות והביטול של משה	10-71
	הבשר נובע מהגבורות, מהאריה ומהשור שבמרכבה, ולכן גם כשהוא מתברר הוא מביא להט — אהבה של יש. תלמיד חכם מברר אותו באמצעות החכמה; משה, שהיה בביטול שלם, היה נעלה אפילו מכך, והוא ודורו, שמקורם ביסוד אבא, לא יכלו לקבל בשר, ואף לא דגים, על ידו.	
4	"היד ה' תקצר?" השלו והמנורה	16-111
	ידו של ה' מגיעה עד למקום הנמוך ביותר משום שהיא הגבוהה ביותר, כפי שהיה במתן תורה וכפי שיהיה לעתיד לבוא, כאשר "כל בשר" ישתחוה. לשלו, שהיה שמן במיוחד, היה שמן החכמה מפורז בתוך בשרו; חסד שבחכמה הממתיק את הגבורות שבו, כשם ששמן הנמשך לתוך פתילה נושא את השלהבת.	

קרבנות הנשיאים, "אכילת המזבח", העלו את השבטים באמצעות גבורות מבינה שבכריאה, שעדיין יש. אהרן, "שושבינא דמטרוניתא", העניק לכל ישראל גבורות מאבא ואמא יחד, שמן ואור. כמו הנשיאים, הוא מעלה מלמטה, וכמו משה, פעולת העלייה שלו נעשית באמצעות החכמה.

משמעות שמו של השלו היא רוגע, השקט של החכמה העליונה; הוא בא עם הטל, שהזוהר מכנה שמן, ושורשו בשני שמות. האוזים השמנים של רבה בר בר חנה, שהיו לבנים וקשורים למים, מרמזים על "חכמות בחוץ תרונה": לעתיד לבוא תתגלה החכמה ללא צמצומים.

כשם שהחיות מורידות את כנפיהן כשנשמע קול מלמעלה לרקיע, כך האהבה והיראה נספגות בביטול הנמשך מהמוח הנסתר. עבודת הקודש מפרש את שני האוזים כנגד החכמה העליונה והחכמה התחתונה.

מושגים

שושבינא דמטרוניתא ושושבינא דמלכא שושבינא דמטרוניתא / שושבינא דמלכא
אהרן מעלה את כנסת ישראל אל המלך; משה, שלמעלה מזי"א, ממשיך אלוקות מלמעלה למטה.
עולם התוהו עולם התהו
עולם של אורות עזים שקדם לאצילות; טעמי הצמחים ובשר בעלי החיים מושרשים בו, והוא נעלה מהאדם.
חיות המרכבה חיות המרכבה
היצורים החיים שבחזון יהזקאל, שפניהם פני אריה, שור ונשר; הם נושאים את הכסא ונישאים על ידו, ומקור נפשות בעלי החיים.
"חכמות בחוץ" חכמות בחוץ
החכמה העליונה מתגלה באמצעות החכמה התחתונה וכך מגיעה "בחוץ", אפילו למדבר של העולם הזה; האוזים מרמזים עליה.

גבורות (כוחות של ריסון) גבורות
הכוחות העזים והשלהבתיים של הספירות. הבשר מושרש בהם, ולכן כשהוא מתברר הוא יוצר להט ו"רשפי אש".
ביטול ואין ביטול ואין
מצב של היות אין לפני ה', מדרגתו של משה ("ונחנו מה"), הנעלה אפילו מהלהט שבקדושה ושייכת לחכמה.
"יש מי שאוהב" יש מי שאוהב
אהבה שעדיין מורגשת אצל יש — עצמי; להט שנולד מהעלאת הבשר, בניגוד לאהבה הספוגה בביטול.
שמן והחכמה העליונה שמן / חכמה עילאה
השמן מסמל את החכמה ואת התורה. הוא מחלחל בדבר שהוא נוגע בו, בבשר השלו או בפתילה, ומביא את ביטול החכמה גם לתוך היש.

קטע 1 • 11-2

השאלות

1 **בהעלתך את הנרות וגו'. ופרש"י [ופירש רש"י / ופירוש רש"י] כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה.¹**

"כאשר תעלה את הנרות" וגו'. רש"י מסביר: כשראה אהרן את חנוכת הנשיאים, חלשה דעתו על שלא השתתף בחנוכה.

המאמר פותח בפסוק המצווה על אהרן להדליק את המנורה (במדבר ח', ב'), ובהסברו של רש"י מדוע הפרשה הזאת מופיעה לאחר קרבנות הנשיאים לחנוכת המזבח: אהרן הצטער שלא היה לו חלק בחנוכה הזאת. הפועל "תעלה" יהיה לנושא המרכזי של המאמר: העלאה.

אמר לו הקב"ה חייך שלך גדול משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות ועיין במדרש. ולהבין זה גם מ"ש להלן הצאן ובקר ישחט להם² כו'

אמר לו הקב"ה: חייך, שלך גדול משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות. ועיין במדרש. כדי להבין זאת, וכן את מה שכתוב בהמשך, "האם ישחט להם צאן ובקר" וגו':

הקב"ה ניחם את אהרן: חלקו — הדלקת הנרות שבמנורה והטבתם — גדול יותר מקרבנות הנשיאים. כדי להסביר מדוע, מצרף אדמו"ר הזקן שאלה מתמיהה בהמשך הפרשה: שאלתו המופתעת של משה, כאשר הקב"ה הבטיח לעם בשר: "האם ישחט להם צאן ובקר"?

מהו התמיהה הלא יש בעולם ע' [שבעים] אומות והם ריבוא רבבות יותר מת"ר [מתנו רבנן] אלף ואוכלים בשר ונמצא להם.³

מה התמיהה? הרי יש בעולם שבעים אומות, ומספרן רבבות על גבי רבבות — יותר משש מאות אלף — והן אוכלות בשר ומוצא להן די צורכן.

השאלה של משה נראית תמוהה. שבעים אומות העולם רבות בהרבה משש מאות אלף בני ישראל, והן אוכלות בשר ומוצאות ממנו די צורכן; מדוע נראה שאי אפשר לספק בשר לישראל?

2 **וגם מ"ש אם את כל דגי הים וגו' הלא הם שאלו בשר ולא שאלו דגים כלל.**

וכן יש להבין את מה שנאמר: "אם את כל דגי הים" וגו' — והרי הם ביקשו בשר, ולא ביקשו כלל דגים?

שאלה נוספת על אותו פסוק: העם ביקש רק בשר, אז מדוע הוסיף משה לדבר על אסיפת כל דגי הים? המאמר ישיב בהמשך שהדגים ניצבים בדרגה גבוהה יותר מצאן ובקר.

והענין יובן בהקדים ענין מעשה הקרבנות של הנשיאים שכל נשיא העלה שבטו על ידי קרבנו.⁴

העניין יובן בהקדמת ביאור עניין מעשה הקרבנות של הנשיאים, שכל נשיא העלה את שבטו באמצעות קרבנו.

התשובה מתחילה בקרבנות הנשיאים בחנוכת המזבח: באמצעות קרבנו העלה כל נשיא את שבטו כולו. הכנת האופן שבו קרבן מעלה תבחר מה הוסיפה הדלקת הנרות של אהרן מעבר לכך.

קטע 2 • 31-6

המזון למעלה מהאדם ומתחתיו

3 והענין דצי"ל דארז"ל [דאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"ה [עם הארץ] אסור לאכול בשר.⁵ דהיינו מפני שאינו

יכול להעלות את הבשר כו' וא"כ מובן מזה שהאדם מעלה ומגביה את המאכל

החסבר הוא שעלינו להבין את דברי חז"ל, עליהם השלום: עם הארץ אסור לו לאכול בשר. כלומר, מפני שאינו יכול להעלות את הבשר וכו'. אם כן, מובן מכך שהאדם מעלה ומגביה את המאכל.

הגמרא פוסקת שלעם הארץ אסור לאכול בשר. אדמו"ר הזקן מבאר שהטעם לכך קשור להעלאה: אכילה נועדה להעלות את המאכל, ומי שאין בו תורה אינו יכול לעשות זאת. מכאן, ככלל, האדם מעלה את מה שהוא אוכל.

והיינו מפני שהאדם גבוה יותר שהוא מדבר והוא הראש לכל בחי' הדצי"ח [הדומם צומח חי] וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] לעיל בפי' נשא ע"פ כה תברכו⁶ כו'.

היינו מפני שהאדם נעלה יותר, שכן הוא מדבר, והוא הראש לכל בחינות הדומם, הצומח והחי, כפי שנתבאר לעיל בפרשת נשא, על הפסוק "כה תברכו" וכו'.

האדם יכול להעלות את המאכל מפני שהוא נעלה ממנו: מבין ארבע דרגות הבריאה — דומם, צומח, חי ומדבר — האדם המדבר עומד בראש שלוש הדרגות האחרות. המאמר על "כה תברכו" שבפרשת נשא, המובא לעיל בספר זה, הוא המקור לכך.

4 ובמ"א משמע להפך דארז"ל [דאמרו רבותינו זכרונם לברכה] רפ"ו דברכות אילן שאכל אדם הראשון חטה היתה שאין התינוק יודע לקרות⁷ אביו ואמו עד שיטעום טעם דגן.

אולם במקום אחר משתמע ההפך. שהרי חז"ל אמרו בתחילת הפרק השישי במסכת ברכות: "אילן שאכל אדם הראשון — חיטה הייתה", מפני שילד אינו יודע לקרוא לאביו ולאמו עד שיטעום טעם דגן.

לעומת זאת, בתלמוד, בפרק העוסק בברכות על מאכלים, מובאת הדעה שהעץ שממנו אכל אדם הראשון היה חיטה, מפני שילד אינו יכול לומר "אבא" ו"אמא" עד שטעם דגן. הדבר משתמע בכיוון ההפוך: המזון מעניק לאדם דבר שהיה חסר לו.

הרי שאדם מקבל הדעת מהחטה וכן אמר ר"נ [רב נחמן] עד דלא אכילנא בישראל דתורא⁸ כו'. אך הענין הוא ששניהם אמת שהם למטה מנפש האדם ולמעלה הימנו.

הרי שהאדם מקבל דעת מן החיטה. וכך אמר גם רב נחמן: "עד שלא אכלתי בשר שור" וכו'. אך העניין הוא ששני הדברים אמת: המזון נמצא למטה מנפש האדם, וגם [למעלה] ממנה.

גם רב נחמן הסביר שלא נתן תשובה בערב הקודם, מפני שעדיין לא אכל בשר שור; נמצא שגם הבשר מוסיף להבנתו של האדם. אדמו"ר הזקן מיישב את הסתירה: שני הדברים אמת, שכן מצד אחד המזון למטה מנפש האדם, ומצד אחר הוא למעלה ממנה.

5 והיינו כי כל הטעמים של כל מיני צמחים ופירות וכן הבשר של חיות ובהמות שרשם הוא מעולם התהו שהוא בחי' עולם הנקודים שלמעלה מאצילות שהוא ברודים

כלומר, הטעמים של כל מיני הצמחים והפירות, וכן בשרם של חיות ובהמות, מקורם בעולם התהו, שהוא בחינת עולם הנקודים, שלמעלה מאצילות, שהוא ברודים;

ההסבר מתחיל כך: הטעמים של הצמחים והפירות, ובשרם של בעלי החיים, מושרשים בעולם התהו, המכונה גם עולם הנקודים, שמקורו נעלה מאצילות — העולם המתוקן של התיקון. בקבלה, התהו הוא שלב שבו האורות היו עזים והכלים צרים מכדי להכיל אותם, ולכן הם נשברו; ניצוצותיהם נפלו לעולמות התחתונים, ולכן למזון יש שורש נעלה יותר מזה של האדם.

והיינו כי שורש כל החי הוא מחיות המרכבה פני אריה⁹ הוא מקור נפשות החיות ופני שור הוא מקור נפשות הבהמות ופני נשר הוא מקור נפשות העופות.

כלומר, שורשו של כל חי הוא מחיות המרכבה: פני האריה הם מקור נפשות חיות הבר, פני השור הם מקור נפשות הבהמות, ופני הנשר הם מקור נפשות העופות.

נפשות בעלי החיים באות מחיות המרכבה, ה"חיות" שבחזון המרכבה האלוקית של יחזקאל, שפניהן היו פני אדם, אריה, שור ונשר. פני האריה הם מקור נפשות חיות הבר, פני השור — מקור נפשות הבהמות, ופני הנשר — מקור נפשות העופות.

6 והנה החיות נושאות את הכסא ועל¹⁰ הכסא כו' כמראה אדם הוא בחי' ע"ס [עשר ספירות] דאצילות דעולם התיקון שנתקנו בבחי' פרצוף אדם

והנה החיות נושאות את הכיסא, ו"על הכיסא" וכו' הוא "כמראה אדם": זוהי בחינת עשר הספירות דאצילות, של עולם התיקון, שנתקנו בצורת פרצוף אדם.

יחזקאל ראה את החיות נושאות את הכיסא, ועליו "דמות כמראה אדם". אדמו"ר הזקן מזהה את ה"אדם" הזה עם עשר הספירות דאצילות, עולם התיקון, המסודרות כפרצוף בצורת אדם.

והיינו עד"מ סדר והדרגת השתלשלות אברי האדם שהוא רמ"ח אברים ושס"ה גידים וכציור הגוף כמ"כ [כמו כן] מתלבשת הנפש

כלומר, בדרך משל: סדר והדרגה בהשתלשלות איברי האדם, שהם רמ"ח איברים ושס"ה גידים; וכפי צורת הגוף, כך גם מתלבשת בו הנפש.

המשל הוא גוף האדם: רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו ערוכים בסדר מסוים, והנפש מתלבשת בגוף בהתאם למבנה הזה.

שהרי התלבשות הארת הנפש בגוף הוא מתחלק לפי ציור הגוף שבמוח שורה המחשבה ובפה הדבור ובידים כח המעשה

שהרי התלבשות הארת הנפש בגוף מתחלקת לפי צורת הגוף: במוח שורה המחשבה, בפה הדיבור, ובידיים כוח העשייה.

כל כוח של הנפש שורה באיבר המתאים לו: המחשבה במוח, הדיבור בפה וכוח העשייה בידיים.

וזהו שנקרא אדם האלף הוא בחי' מחשבה ודי' דיבור מי מעשה וכמ"כ [וכמו כן] הוא למעלה בע"ס [בעשר

ספירות]

וזהו הטעם שהוא נקרא אדם: האל"ף היא בחינת המחשבה, הדל"ת — הדיבור, והמ"ם — העשייה. וכך גם למעלה, בעשר הספירות

המילה אדם עצמה מבטאת את המבנה הזה: אל"ף כנגד מחשבה, דל"ת כנגד דיבור ומ"ם כנגד מעשה. אותו סדר קיים גם למעלה, בעשר הספירות.

דאצילות משתלשלים בזה הסדר דבחי' אדם והשראת האור בתוכם הוא ממש כפי השראת הנפש בגוף האדם (ועמ"ש מזה כפי אמור בד"ה ונקדשתי בתוך בניי [בני ישראל]).¹¹

דאצילות: הן משתלשלות בסדר זה של בחינת אדם, והאור שורה בתוכן ממש כפי שהנפש שורה בגוף האדם. (ועיינו במה שנכתב על כך בפרשת אמור, במאמר הפותח במילים "ונקדשתי בתוך בני ישראל".)

באצילות הספירות ערוכות בתבנית של אדם, והאור האלוקי שורה בהן כפי שהנפש שורה בגוף. המאמר בפרשת אמור על "ונקדשתי בתוך בני ישראל" מובא לעיון נוסף בנושא.

ויש בחי' מוחין דקטנות ומוחין דגדלות, משא"כ שארי הברואים כמו בהמות וחיות אין ציור הגוף שלהם שוה לאדם כלל וראשם כפוף ושוה עם

ויש בחינת מוחין דקטנות ומוחין דגדלות. לא כך אצל שאר הברואים, כגון בהמות וחיות: צורת גופם אינה דומה כלל לצורת גוף האדם, וראשם כפוף ושווה עם

כמו אצל אדם, גם באצילות יש מוחין דקטנות ומוחין דגדלות — השכל במצבו המצומצם והבלתי־יבשל, לעומת מצב הבשלות המלאה שלו. בעלי החיים שונים: גופם אינו בנוי בצורת אדם, וראשם כפוף ונמצא בקו אחד עם הגוף, ולא מעליו.

הגוף, וכמ"כ [וכמו כן] סדר המשכתם ממקורם ושרשם שם הוא ג"כ ההשתלשלות והמיזוג באופן אחר ממש (וע' בזהר בראשית ד"ט ע"א¹² ודף כ' ע"ב).

הגוף. וכך גם סדר המשכתם ממקורם ושרשם: גם שם ההשתלשלות והמיזוג הם באופן שונה לחלוטין. (ועיינו בזהר, בראשית, דף י"ט ע"א ודף כ' ע"ב.)

גם השתלשלות בעלי החיים ממקורם שונה לחלוטין מן הסדר והמיזוג של התבנית האנושית. שני המקומות בזהר שהובאו עוסקים בפני המרכבה הפונות אל פני אדם, ובצורה הפנימית הנקראת אדם, הכוללת בתוכה כל צורה.

והנה החיות שבמרכבה הם נושאות את הכסא דהיינו כמו שהבהמות מגביהי [מגביהים] את האדם הרוכב עליהן כך הם מעלים ונושאים את בחי' אדם שעל הכסא למעלה ממנו

והנה החיות שבמרכבה נושאות את הכיסא. כלומר, כשם שהבהמות מגביהות את האדם הרוכב עליהן, כך הן מעלות ונושאות את בחינת אדם שעל הכיסא למעלה ממקומו שלו,

כעת מיושמת תמונת החיות הנושאות את הכיסא: כשם שבהמה מגביהה את הרוכב שעל גבה, כך החיות מעלות את ה"אדם" שעל הכיסא — את הספירות דאצילות — מעל למקומו שלו.

והיינו לשרשם שהוא מעולם התהו שלמעלה מאצילות. אכן הם ג"כ נושאות עם הכסא דהיינו שהם נגבהים ומתעלים עם האדם שעל הכסא.

כלומר, לשורשן, שמקורו בעולם התהו שלמעלה מאצילות. אך הן גם נושאות עם הכיסא; כלומר, הן מתרוממות ומתעלות יחד עם האדם שעל הכיסא,

הן מעלות אותו לשורשן בעולם התהו, שלמעלה מאצילות; זהו המובן שבו המזון נעלה מן האדם. אך החיות גם נושאות עם הכיסא: האדם שעליו מעלה אותן יחד איתו.

שהוא המגביה ומעלה אותן כמו אדם בעוה"ז מעלה את בשר הבהמה שהבשר מתעלה באכילת אדם שנהפך לדם הנפש ונכלל בבחי' ומדרגת מדבר (ועמ"ש בד"ה אני ישנה ולבי ער¹³ גבי פי' רעייתי).

שהרי הוא שמעלה ומרומם אותן, כשם שאדם בעולם הזה מעלה את בשר הבהמה: הבשר מתעלה באמצעות אכילת האדם [אותו], שכן הוא נהפך לדם הנפש ונכלל במדרגה ובדרגה של האדם המדבר. (וראו מה שכתוב במאמר המתחיל "אני ישנה ולבי ער", על משמעות המילים "רעייתי").

זהו המובן שבו המזון נחות מן האדם. כשאדם אוכל בשר, הוא נהפך לדם הנושא את חיות הנפש ונכלל במדרגת האדם המדבר, וכך הבשר מתעלה. המאמר "אני ישנה ולבי ער", העוסק במילים "רעייתי", מובא לעיון נוסף בנושא.

אך מה שעיי' נעשה התקשרות נפש האדם בגופו ותוספת השכל זהו בחי' נושאות כו' (ועמ"ש מענין זה בד"ה ששת ימים תאכל מצות¹⁴ כו'): ¹⁵

אך העובדה שבאמצעות כך נפש האדם נקשרת בגופו, וכן [יש] תוספת שכל — זהו עניין בחינת "נושאות" וכו'. (וראו מה שכתוב בעניין זה במאמר המתחיל "ששת ימים תאכל מצות" וכו').

האכילה מעניקה לאדם גם דבר־מה: היא קושרת את נפשו ביתר תוקף לגופו ומוסיפה לשכלו. מתנה זו מקבילה לכך שהחיות נושאות את האדם שעל הכיסא; המאמר על "ששת ימים תאכל מצות" מובא בעניין זה.

קטע 3 • 71-10

בשר, גבורות והביטול של משה

7 ב והנה הבשר הוא מבחי גבורות שלכך הוא סומקא ולכך גם אחר הבירור וההעלאה הוא נכלל בגבורות דקדושה והיינו שעייז נמשך התלהבות ורשפי אש¹⁶

2. והנה הבשר הוא מבחינת גבורות, ולכן הוא אדום. משום כך, גם לאחר הבירור וההעלאה, הוא נכלל בגבורות של קדושה; כלומר, על ידו נמשכים התלהבות ורשפי אש.

החלק השני נפתח. מקורו של הבשר בבחינת גבורות — כוחות עזים ולוהטים — ולכן צבעו אדום. גם לאחר שהאדם מברר ומעלה אותו, הוא נותר בתחום הגבורות, אלא שכעת אלו גבורות של קדושה: הוא מעורר התלהבות ו"רשפי אש" בעבודת ה'.

והיינו לפי ששרש כל הבהמות וחיות הוא מאריה ושור שבמרכבה והם הם בחי גבורות וכמ"ש במרכבת יחזקאל בוערות כמראה הלפידים¹⁷

הטעם לכך הוא שמקורם של כל הבהמות והחיות הוא באריה ובשור שבמרכבה, והם עצמם בחינת גבורות, ככתוב על המרכבה של יחזקאל: "בוערות כמראה הלפידים".

הדבר נובע מכך שמקורם של בעלי החיים הוא באריה ובשור שבמרכבה, שהם כוחות של גבורה. יחזקאל מתאר את החיות כ"בוערות כמראה הלפידים".

וכן השרפים לשון רשפי אש ולכך גם הבהמות והחיות שנשתלשלו מהם הם גי' בחי גבורות ולכך בשרא היא סומקא כו'.

וכך גם השרפים — שמם הוא מלשון רשפי אש. לכן גם הבהמות והחיות שהשתלשלו מהם הן בחינת גבורות; ומשום כך "הבשר אדום" וכו'.

גם השם שרפים מתפרש כלשון של "רשפי אש". בעלי החיים שהשתלשלו ממקורות לוהטים אלה הם אף הם בחינת גבורות; מכאן האמירה ש"הבשר אדום".

8 ועיין בבחי פ' בשלח ע"פ ויאמר משה בתת¹⁸ ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר כנגד מדת הדין ומדת הרחמים¹⁹ כו'.

ועיינו ברכינו בחי, פרשת בשלח, על הפסוק "ויאמר משה: בערב ה' ייתן לכם בשר לאכול, ולחם בבוקר": [אלה] מקבילים למידת הדין ולמידת הרחמים וכו'.

רכינו בחי מסביר, על שמות ט"ז, ח', בדרך הקבלה, שהבשר שניתן בערב והלחם שניתן בבוקר מקבילים למידת הדין ולמידת הרחמים. הדבר תומך בקשר שבין בשר לגבורות.

וזוהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"ה [עם הארץ] אסור לאכול בשר²⁰ שאינו יכול להעלות [להעלות] את הבשר כי מהגבורות [מהגבורות] יש יותר יניקת החיצוני [החיצונים] וכמ"ש לקמן ע"פ זאת חקת התורה ויקחו אליך פרה²¹ כו'

וזוהו [הפירוש של] מה שאמרו חז"ל, עליהם השלום, שעם הארץ אסור לו לאכול בשר: משום שאינו יכול להעלות את הבשר, שכן מן הגבורות יש יניקה רבה יותר לכוחות החיצוניים, וכפי שיתבאר בהמשך על הפסוק "זאת חוקת התורה... ויקחו אליך פרה" וכו';

הדבר מסביר מדוע עם הארץ אינו רשאי לאכול בשר: לגבורות יש אחיזה רבה יותר לכוחות החיצוניים, הקליפות, המושכים מהן יניקה, ולכן מי שאינו לומד תורה אינו יכול להעלות את הבשר. המאמר מפנה בהמשך לדיון בפרה האדומה, "זאת חוקת התורה".

וכמ"ש בזהר פ' נח (דס"ה ע"א) כל רעותיה לאו איהו אלא בבשרא תדיר²² וע"ש במק"מ [במקדש מלך] בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל], וכיון שאינו יכול להעלותו הבשר מורידו ומשפילו וכמ"ש במ"א ע"פ וגלחה את ראשה.²³

וכפי שכתוב בזהר, פרשת נח (דף ס"ה ע"א): "כל רצונה אינו אלא בבשר, תמיד". ועיינו שם במקדש מלך, בשם רבי חיים ויטאל. וכיון שאינו יכול להעלות את הבשר, הבשר מוריד אותו ומשפיל אותו, כפי שנתבאר במקום אחר על הפסוק "וגלחה את ראשה".

הזהר אומר על "קץ כל בשר", הכוח המתנגד לקדושה, שכל רצונו בבשר; המקדש מלך, פירוש על הזהר, דן בכך בשם רבי חיים ויטאל. כאשר אדם אינו יכול להעלות את הבשר, הוא גורר אותו כלפי מטה במקום זאת, כפי שהתבאר במקום אחר על הפסוק "וגלחה את ראשה".

אבל התלמיד חכם שמקבל מבחי' חכמה ובחכמה אתברירו ע"כ מברר את הבשר ואז הבשר מוסיף בו התלהבות.

אבל תלמיד חכם, שמקבל מבחינת חכמה, ו"בחכמה מתבררים" — לכן הוא מברר את הבשר, ואז הבשר מוסיף בו התלהבות.

תלמיד חכם מקבל מחכמה, ובאמצעות חכמה הדברים מתבררים. לכן הוא מברר את הבשר, והוא מוסיף בו התלהבות.

אך מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] אמר מאין לי בשר,²⁴ פ"י שהיה נעלה מאד מבחי' גבורות של הבשר אף כמו שהם לאחר הבירור.

אבל משה רבנו, עליו השלום, אמר: "מאין לי בשר?" כלומר, הוא היה נעלה מאוד מבחינת הגבורות שבבשר, אפילו כפי שהן לאחר הבירור.

משה, לעומת זאת, שאל: "מאין לי בשר?" אדמו"ר הזקן מפרש זאת כתיאור מדרגתו של משה: הוא היה נעלה מאוד מהגבורות שבבשר, אפילו בצורתן המתוקנת והקדושה.

שהתלהבות ורשפי אש האהבה הוא עדיין בחי' יש מי שאוהב, ובמשה כתיב ונחנו מה שהוא בחי' אין תכלית הביטול.

שכן ההתלהבות ורשפי אש האהבה הם עדיין בבחינת "יש מי שאוהב", ואילו על משה נאמר "ונחנו מה": בחינת אין, שהיא הביטול המוחלט.

אהבה לוחטת, קדושה ככל שתהיה, עדיין כוללת מציאות של אדם שאוהב — יש. מדרגתו של משה מתבטאת בדבריו "ונחנו מה": אין, ביטול מוחלט, הנעלה מהתלהבות כזאת.

9 ואף שבו יש גי' בחי' התלהבות בבחי' גבורות אך ההתלהבות כלולה בבחי' ביטול ואין והוא נקי

ואף שגם בו יש בחינה של התלהבות, במידת הגבורה, הרי ההתלהבות כלולה בבחינת ביטול ואין, והיא נקראת

גם למשה יש התלהבות, שהיא ממידת הגבורה, אך היא נטמעת בו בתוך הביטול ותחושת האין שלו לפני ה'. להתלהבות מסוג זה ניתן שם מיוחד.

בחי' גבורות דאבא, משא"כ הגבורות הנולדים מבירור הכשר הוא בחינת גבורות דאימא או גבורות דז"א שהוא בחי' יש ודבר שנרגש ההתלהבות כו'

בחינת הגבורות של אבא, כלומר חכמה. לעומת זאת, הגבורות שנולדות מבירור הכשר הן בחינת הגבורות של אמא, כלומר בינה, או הגבורות של ז"א, כלומר המידות, והן שייכות לבחינת יש ודבר, שבה ההתלהבות מורגשת וכו';

התלהבות שכלולה בביטול נקראת הגבורות של אבא, כלומר של חכמה. ההתלהבות שנולדת מבירור הכשר היא מדרגה נמוכה יותר: הגבורות של אמא, כלומר בינה, או של ז"א, כלומר המידות. היא שייכת ליש, לתחושת עצמי שמרגיש את התלהבותו.

והוא מילתא זוטרתא²⁵ ולמטה מבחי' מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] שהוא בחי' מ"ה [שם מ"ה] תכלית הביטול בחי' אין כנ"ל (ועמ"ש סד"ה והיה מדי חדש בחדשו²⁶ גבי יבוא כל בשר להשתחוות):

וזהו דבר קטן, והוא למטה ממדרגתו של משה רבנו עליו השלום, שהוא בחינת מ"ה — מה — תכלית הביטול, בחינת אין, כנזכר לעיל. (ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "והיה מדי חודש בחודשו", בעניין "יבוא כל בשר להשתחוות").

התלהבות מורגשת כזאת היא "דבר קטן" בהשוואה למשה, שמדרגתו היא מ"ה — מה" — ביטול מוחלט, כפי שמתבטא בדבריו "ונחנו מה". הביטוי מהדהד את דברי הגמרא שיראת שמים היא "מילתא זוטרתא" אצל משה; להפניה נוספת מצוין מאמר על "והיה מדי חודש בחודשו".

10 וזהו ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו.²⁷ פי' שש מאות אלף רגלי

זהו [פירוש] "ויאמר משה: שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו". כלומר, שש מאות אלף רגלי

כעת קוראים את הפסוקים לאור הדברים האלה. משה אמר לה': "שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו".

דור המדבר היו תלמידיו שהיו גי'כ מבחי' יסוד אבא שהוא בחי' ביטול וזהו אשר אנכי בקרבו שמשא
הוא בחי' מה ואין כנ"ל.

של דור המדבר היו תלמידיו, וגם הם היו מבחינת יסוד אבא, שהיא בחינת ביטול. וזהו "אשר אנכי בקרבו": משה
הוא בחינת מה ואין, כפי שהוסבר לעיל.

שש מאות אלף בני דור המדבר היו תלמידיו של משה, ושורשם היה גם הוא ביסוד אבא, הערוץ שדרכו נמשך הביטול של חכמה. "אשר אנכי
בקרבו" פירושו שמשא, בחינת מה ואין, היה בתוכם.

ואתה אמרת בשר אתן להם פי' משה מדבר עם בחי' אור א"ס המלוכש בחכמה שהוא בחי' משה

"ואתה אמרת: בשר אתן להם". כלומר, משה מדבר עם בחינת אור אין סוף המלוכש בחכמה, שהיא בחינת משה.

כשמשא אומר "ואתה אמרת: בשר אתן להם", הוא פונה לאור אין סוף כפי שהוא מלוכש בחכמה, המדרגה שממנה הוא עצמו נמשך.

וזהו ואתה כי חכמה נקי אתה כו' (ועיין בזהר פ' בלק דף קצ"ג ע"ב) דמשמע שאתה הוא אור א"ס
המלוכש בחכמה תתן בשר

וזהו "ואתה", שכן חכמה נקראת "אתה" וכו' (וראה בזהר, פרשת בלק, עמ' 2193). מכאן משמע שאתה, אור אין
סוף המלוכש בחכמה, תיתן בשר.

חכמה נקראת "אתה", ולכן הפסוק מלמד שאור אין סוף שבתוך החכמה הוא שייתן בשר. מובא כאן קטע מהזהר בפרשת בלק העוסק במילה
"אתה".

וזה א"א שיושפל כ"כ [כל כך] ממדרגה גבוה ונעלה שהוא בחי' חכמה ואין שהוא בחי' משה וא"כ איך
המזון הנמשך על ידו יהיה הבשר שהבשר מדרגה תחתונה מאד לגבי משה שהוא בחי' יש ובחי' גבורות
כו'.

והרי אי אפשר שמדרגה כה גבוהה ונעלית, שהיא בחינת חכמה ואין, בחינתו של משה, תרד כל כך. ואם כן, איך
ייתכן שהמזון הנמשך על ידה יהיה בשר? הרי הבשר הוא מדרגה נמוכה מאוד ביחס למשה, שכן הוא בחינת יש
ובחינת גבורות וכו'.

למשה הדבר נראה בלתי אפשרי: המזון הנמשך באמצעותו, שמדרגתו חכמה ואין, אינו יכול להיות בשר, שהוא בחינת יש וגבורות ונמוך
מאוד ביחס אליו.

וזוהו הצאן ובקר ישחט להם.²⁸ פי' מאחר שהם מבחי' גבורות ולכן צריכין שחיטה (עי' [עיינן] בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' ראה ופ' שמיני) וא"כ איך אפשר להיות למאכל להם שהם מיסוד אבא תכלית הביטול כנ"ל.

וזוהו "הצאן ובקר ישחט להם". כלומר, מאחר שהם מבחינת גבורות, הם טעונים שחיטה (ראו לקוטי תורה של האריז"ל, פרשת ראה ופרשת שמיני); ואם כן, איך ייתכן שיהיו למאכל לאנשים שמושרשים ביסוד אבא, בביטול גמור, כפי שהוסבר לעיל?

צאן ובקר טעונים שחיטה, והדבר מורה על כך שהם מבחינת גבורות. אם כן, כיצד יוכלו להזין עם ששורשו ביסוד אבא, בביטול גמור? זו משמעות שאלתו של משה: "הצאן ובקר ישחט להם".

אם את כל דגי הים כו' פי' דגים הם בחי' נעלה מצאן ובקר שהם א"צ [אין צריך / אינו צריך] שחיטה. ואעפ"כ הם נמוכים לנגד מדרגתם וא"א שימצא להם כו' ועיי' מזה לקמן:

"אם את כל דגי הים כו'". כלומר, הדגים הם מדרגה נעלית יותר מצאן ובקר, שכן אינם טעונים שחיטה. ואף על פי כן, הם נמוכים ביחס למדרגתם, ואי אפשר שיימצאו להם כו'. וראו על כך בהמשך.

הדגים נעלים מצאן ובקר, משום שאינם טעונים שחיטה. ובכל זאת, גם הם נמוכים ביחס למדרגת העם, ולכן משה לא יכול היה לראות כיצד יימצאו להם דגים בכמות מספקת; המאמר חוזר לכך בהמשך.

קטע 4 • 111-16

"היד הי' תקצר?" השלו והמנורה

11 ג ויאמר הי' אל משה היד הי' תקצר. פי' עם היות שהאמת שאתה נעלה מאד מבחי' היש דבשר כי אתה בחי' מ"ה [שם מ"ה] וביטול אעפ"כ [אף על פי כן] היד הי' תקצר. בתמיה.

ג. "ויאמר הי' אל משה: היד הי' תקצר?" כלומר, אף שאמת הדבר שאתה נעלה מאוד מבחינת הישות של בשר, שהרי אתה בבחינת מ"ה וביטול, בכל זאת, "היד הי' תקצר?" — בתמיהה.

החלק השלישי נפתח בתשובת ה': "היד הי' תקצר?" משה אכן נעלה מאוד מהישות של בשר, אך השאלה היא שאלה רטורית: יד הי' אינה מוגבלת.

והיינו שיוכל להמשיך ולישפל אף מהאין דחכמה שהוא נעלה מאד להתלבש ולהתגלות למטה מטה בגבורות והיש של הבשר שגם בבחי' היש של הבשר יתגלה הביטול דחכמה.

כלומר, היא יכולה להמשיך ולהשתלשל אף מן האין של חכמה, הנעלה מאוד, להתלבש ולהתגלות למטה מטה בגבורות ובישות של בשר, כך שגם בבחינת הישות של בשר יתגלה הביטול של חכמה.

"יד" הי' יכולה להמשיך את הביטול של חכמה, את האין הנעלה ביותר, אל המקום הנמוך ביותר — הגבורות והישות של בשר — כך שהביטול יתגלה גם שם.

כי יד ה' יוכל לישפל מאד למטה מטה (וכמ"ש במ"א בענין המגביהי לשבת²⁹ שלכך המשפילי לראות בשמים ובארץ³⁰ בהשוואה אחת וכענין היד הגדולה אשר עשה³¹ ה' במצרים כו' וכה"ג [וכהאי גוונא] נת' [נתבאר] בפ"י לבי ובשרי ירננו אל אל חי.³²

כי יד ה' יכולה להשתלשל מטה מטה מאוד. (וכפי שמבואר במקום אחר בעניין "המגביהי לשבת", שמשום כך הוא "המשפילי לראות בשמים ובארץ" במידה שווה; וכמו בעניין "היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים" וכו'. וכיוצא בזה נתבאר בפירוש "לבי ובשרי ירננו אל אל חי":

כמה דוגמאות מראות שכוחו של ה' מגיע עד למקומות הנמוכים ביותר דווקא משום שהוא נעלה כל כך. הוא "מגביהי לשבת", ולכן "משפילי לראות" בשמים ובארץ במידה שווה; "היד הגדולה" נראתה במצרים; וגם הפסוק "לבי ובשרי ירננו אל אל חי" מתבאר באותו אופן.

שלהיות נמשך הביטול בלבי ובשרי שהם גשמיים הוא דייקא כאשר ירננו אל אל חי מהותו ועצמותו ית' כמ"ש בד"ה וארשתיך לי כו' ובמתן תורה ההרים רקדו^{33,34} דהיינו אף הרים גבנונים³⁵ בפ' בת' (דפסחים) (דק"י ח ע"ב)

כדי שהביטול יימשך אל "לבי ובשרי", שהם גשמיים, הדבר מתאפשר דווקא כאשר הם "ירננו אל אל חי" — אל מהותו ועצמותו ית', כפי שמבואר במאמר המתחיל "וארשתיך לי" וכו'. ובמתן תורה "ההרים רקדו", כלומר, אפילו הרים בעלי גבנונים, בפרק בתרא דפסחים. (דף ק"י ח ע"ב)

הביטול מגיע אל הלב והבשר הגשמיים דווקא כשהם מרננים אל אל חי, אל עצמותו ממש, הנעלה מכל מדרגה. כך גם במתן תורה "ההרים רקדו" — אפילו הרים בעלי גבנונים; הגמרא בפסחים קושרת את הפסוק למתן תורה.

ועמשי"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בד"ה ענין שניתנה תורה על הר סיני כשי"כ [כל שכן] שבנקל יותר שיומשך הביטול בבחינת בשר כו', וז"ש [וזהו שכתוב] לע"ל [לעתיד לבוא] והיה מדי חדש כו' יבא כל בשר להשתחוות לפני.³⁶

ועיין מה שנתבאר לעיל במאמר המתחיל "ענין שניתנה תורה על הר סיני". כל שכן שקל יותר שהביטול יימשך בבחינת בשר וכו'. וזהו שנאמר לעתיד לבוא: "והיה מדי חודש" וכו', "יבוא כל בשר להשתחוות לפני".

אם הביטול הגיע אפילו אל ההרים, על אחת כמה וכמה שהוא יכול להימשך אל הבשר. זו ההבטחה לעתיד לבוא: "כל בשר יבוא להשתחוות לפני".

שהרבותא היא שאפילו בבחי' כל בשר שהוא בחי' גבורות ויש יומשך בחי' ההשתחוואה וביטול עליון וכמ"ש במ"א.³⁷

והחידוש הוא שגם בבחינת "כל בשר", שהיא בחינת גבורות וישות, תימשך בחינת ההשתחוואה והביטול העליון, כפי שמבואר במקום אחר.

החידוש בנבואה הוא שאפילו "כל בשר", שהוא גבורות וישות, יתמלא בהשתחוואה וביטול עליון.

12 וזה היה ענין השליו שהיו עופות שמנים מאד כדאיתא בגמ' [בגמרא] דיומא דע"ה ב' ומסקינן לה אתליסר ריפתי ואחרונה אינה נאכלת אלא³⁸ ע"י תערובות מרוב השומן הנבלע בה וכ"ש [וכל שכן] העליונות.

וזה היה עניינם של השלוים: הם היו עופות שמנים מאוד, כמובא בגמרא, [מסכת] יומא, ע"ה ע"ב: הניחו אותו על שלושה עשר כיכרות, והכיכר האחרונה לא הייתה נאכלת אלא כשהיא מעורבת במאכל אחר, משום שהשומן הרב נספג בה; וכל שכן הכיכרות שמעליה.

השלוים שה' שלח במדבר ממחשים זאת. הגמרא מתארת עד כמה היו שמנים: הניחו אותם על שלושה עשר כיכרות, והשומן נספג בהם, כך שאפילו הכיכר האחרונה הייתה נאכלת רק כשהיא מעורבת במאכל אחר, והכיכרות שמעליה היו ספוגות בשומן עוד יותר.

13 והענין כי שמן הוא בחי' חכמה שהוא חכים ולא בחכמה ידיעא³⁹ כו', ובעוה"ז הגשמי ג"כ השמן הוא בחי' חכמה שנשתלשל מבחי' חכמה שלמעלה, והתורה שהיא בחי' חכמה עילאה נקי שמן כו'.

העניין הוא ששמן הוא בחינת חכמה, שעליה נאמר: "חכם, אך לא בחכמה ידועה" וכו'. גם בעולם הגשמי השמן הוא בחינת חכמה, שהשתלשל מבחינת החכמה שלמעלה. התורה, שהיא בחינת חכמה עילאה, נקראת שמן וכו'.

השמן מסמל את החכמה. על החכמה במקורה נאמר: "חכם, אך לא בחכמה ידועה" — היא למעלה מהשגה. השמן הגשמי משתלשל מאותה חכמה שלמעלה, וגם התורה, שהיא החכמה העליונה, נקראת שמן.

14 וזהו ענין השליו ששמן שהוא בחי' חכמה נמשך ונתפשט בבשר. שבשר השליו הוא בחי' גבורות והשמן שבה הוא בחי' חכמה בחינת מ"ה [שם מ"ה] ואין. והיינו שנמשך הביטול גם בבחי' היש דבשר.

וזהו עניינו של השליו: השמן, שהוא בחינת חכמה, נמשך והתפשט בבשר. בשר השליו הוא בחינת גבורות, ואילו השמן שבו הוא בחינת חכמה, בחינת מ"ה ואין. כלומר, הביטול נמשך גם לבחינת היש שבבשר.

בשליו התפשטה החכמה — השמן — בתוך הבשר, שהוא בחינת גבורות. כך נמשך הביטול של החכמה גם אל היש שבבשר.

וזהו היד הי' תקצר. שיוכל להמשיך מבחי' אין דח"ע [דחכמה עילאה] גם לתוך הבשר עם היותו מצד עצם בחי' יש וגבורות, וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] בענין כי יסוד אבא ארוך היינו השפעת כח הביטול.⁴⁰

וזהו "היד הי' תקצר?": האם אין ביכולתו להמשיך מבחינת האין שבחכמה עילאה גם לתוך הבשר, אף שמצד עצמותו הוא בחינת יש וגבורות? וכפי שנכתב ב־Etz Chaim בעניין שיסוד אבא ארוך — כלומר, השפעת כוח הביטול.

זו משמעות השאלה "היד הי' תקצר?": הי' יכול להמשיך את האין שבחכמה עילאה גם לתוך הבשר, שמצד עצמו הוא יש וגבורות. ההוראה ב־Etz Chaim שיסוד אבא "ארוך" מתארת את טווח ההשפעה הרחב של כוח הביטול.

15 והיינו כי השליו הוא נמשך ג"כ מבחי' פני נשר שבמרכבה שהוא שרש נשמת כל העופות

כלומר, גם השליו נמשך מבחינת פני הנשר שבמרכבה, שהיא שורש נשמתם של כל העופות;

כמו כל העופות, גם נשמת השליו נמשכת מפני הנשר שבמרכבה האלוקית.

אך שמבחי' נשר מתהוים כל העופות שאינן מעורבים בשומן כ"כ [כל כך] שהם רק בחי' בשר וגבורות ויש בלבד.

אלא שמבחינת הנשר מתהוים כל העופות שאינם מעורבים בשומן במידה רבה, והם רק בבחינת בשר, גבורות ויש בלבד.

בעופות הרגילים הנמשכים ממקור זה יש מעט שומן: הם רק בשר, גבורות ויש.

אמנם זה השליו הוא מעורב בשומן כ"כ [כל כך] והיינו שנמשך לתוכו מבחי' שמן ח"ע [חכמה עילאה] בחי' אין

אבל השליו הזה מעורב בשומן במידה רבה כל כך; כלומר, נמשכת לתוכו מבחינת שמן החכמה העליונה, בחינת אין, השליו שונה. השומן הרב שבו מראה שנמשך לתוכו משהו משמן החכמה העליונה, בחינת אין.

שהוא בחי' הרכבה והתכללות חו"ג [חסד וגבורה] ביחד שלתוך גבורות דיש דבשר השליו נמשך בחי' חסד דחכמה להמתיק הגבורות והוא השמן כו'.

שהיא בחינת ההרכבה וההתכללות של חסד וגבורה יחד: לתוך הגבורות של ה' שבבשר השליו נמשכת בחינת חסד שבחכמה, כדי להמתיק את הגבורות; וזהו השמן וכו'.

השמן מאחד חסד וגבורה: חסד שבחכמה נכנס לגבורות שבבשר השליו ו"ממתיק" אותן, כלומר מרכך את חומרתן. לכך מרמז השומן שבו.

16 וכמו העלאת נרות המנורה⁴¹ שהשמן נבלע ונמשך בפתילה ועי"ז דולקת הפתילה באור.

וכך גם בהעלאת נרות המנורה: השמן נספג ונמשך אל תוך הפתילה, ועל ידי כך הפתילה דולקת ומאירה.

המנורה ממחישה את אותו עניין: השמן נספג בפתילה, וכך היא יכולה לדלוך ולהאיר.

שהוא ג"כ התכללות חו"ג [חסד וגבורה] חסד דחכמה הוא השמן ואור דפתילה הוא בחינת הגבורות והתלהבות, שהפתילה היא בחי' יש ונכל לת באור והוא ענין העלאת נפש האדם בבחי' רצוא והתלהבות.

גם כאן יש התכללות של חסד וגבורה: חסד שבחכמה הוא השמן, ואור הפתילה הוא בחינת הגבורות והתלהבות. הפתילה היא בחינת יש, והיא נכללת באור; זהו ענין העלאת נפש האדם בבחינת רצוא והתלהבות.

גם כאן החסד והגבורה מתחברים: השמן הוא החסד שבחכמה, ואילו הלהבה היא גבורות והתלהבות. הפתילה, שהיא בחינת יש, נכללת באור; זהו דימוי לעליית הנפש בבחינת רצוא — כמיהתה לצאת מגבולותיה ולהידבק בה'.

אך הנה העלאה זו הוא ע"י השמן שהוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] דהיינו שנמשך ג"כ בחי' ביטול דח"ע [דחכמה עילאה] בהתלהבות כו'

אולם העלאה זו נעשית באמצעות השמן, שהוא בחינת חכמה עילאה; כלומר, גם בחינת הביטול של חכמה עילאה נמשכת אל תוך ההתלהבות וכו'.

אולם הפתילה דולקת רק בזכות השמן: העלייה הלוהטת של הנפש נישאת על ידי הביטול של חכמה עילאה, הנמשך לתוכה.

(ועמ"ש מענין השמן והפתילה ע"פ כי אתה נרי⁴² הוי'. ובד"ה ת"ר [תנו רבנן] מצות נר חנוכה)⁴³ וזהו כענין השליו שהשמן נתפשט בהגבורות דבשר כנ"ל:

(ועיינו במה שנכתב בעניין השמן והפתילה על הפסוק "כי אתה נרי הוי'", ובמאמר המתחיל "ת"ר מצות נר חנוכה"). וזה דומה לעניין השליו, שבו השמן התפשט בגבורות שבבשר, כנוצר לעיל.

המאמרים על "כי אתה נרי הוי'" ועל "ת"ר מצות נר חנוכה" מובאים בעניין השמן והפתילה. המנורה מקבילה לשליו, ששומנו התפשט בגבורות שבבשרו.

קטע 5 • 171-22

אהרן בין הנשיאים למשה

17 ד וזהו ענין שלך גדול משלהם דהיינו מקרבנות הנשיאים כי הנה הקרבן נקי אכילת מזבח שכמו ע"י אכילה נתברר הבשר ונולד מזה התלהבות ורשפי אש כך עדי"ז הוא ג"כ אכילת מזבח

4. וזהו פירוש "שלך גדול משלהם", כלומר, גדול מקרבנות הנשיאים. הקרבן נקרא "אכילת המזבח": כשם שעל ידי האכילה הבשר מתברר, ומתוך כך נולדים התלהבות ורשפי אש, כך גם אכילת המזבח היא כאותו אופן,

החלק הרביעי חוזר לאהרן ולנשיאים. הקרבן נקרא "אכילת המזבח": כשם שהאכילה מבררת את הבשר ומעוררת באדם האוכל התלהבות, כך "אכילת" הקרבן בידי המזבח מבררת אותו ומעלה אותו.

רק שהוא בבחינה גבוה הרבה יותר וכמ"ש במ"א ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] משחרב בהמ"ק [בית המקדש] שולחנו של אדם מכפר עליו.

אלא שהיא בבחינה נעלית הרבה יותר, כפי שמבואר במקום אחר. ולכן אמרו חז"ל: "משחרב בית המקדש, שולחנו של אדם מכפר עליו".

אכילת המזבח היא בבחינה נעלית הרבה יותר מאכילתו של אדם. ההשוואה בין השניים היא הטעם לכך שחז"ל אמרו כי מאז חרב בית המקדש, שולחנו של אדם מכפר עליו במקום המזבח.

18 וזה היה ענין הקרבנות של הנשיאים שכל נשיא העלה שבטו ע"י קרבנו דהיינו שע"י נמשך בשבטו בחי' הרצוא וההתלהבות ע"י הקרבן שהקריב שנק' אכילת מזבח כו',

וזה היה עניינן של קורבנות הנשיאים: כל נשיא רומם את שבטו באמצעות קורבנו. כלומר, באמצעותו נמשכו אל שבטו בחינת הרצוא וההתלהבות, מכוח הקורבן שהקריב, הנקרא "אכילת המזבח" וכו'.

קורבנו של כל נשיא המשיך אל שבטו רצוא — כמיתה הנשמה להתעלות אל ה' — והתלהבות. זו הייתה העלייה שהנשיאים חוללו.

אכן בחי' אהרן שמדליק ומטיב את נרות המנורה הוא גדול מקרבנות הנ"ל, כי הנה המנורה היא בחי' מלי' דאצילות, והיי"ב שבטים הם מרכבה דבחי' מלי'

אבל בחינתו של אהרן, שהדליק והיטיב את נרות המנורה, גדולה מן הקורבנות שהוזכרו לעיל. שכן המנורה היא בחינת מלכות דאצילות, ושנים עשר השבטים הם מרכבה לבחינת המלכות,

הדלקת המנורה בידי אהרן נעלית יותר. המנורה מסמלת את מלכות דאצילות — המלכות האלוקית המקבלת מן הספירות העליונות ומשפיעה לעולמות שמתחתיה — ושנים עשר השבטים הם ה"מרכבה" שלה, הכלי הנושא אותה.

שהם הנק' י"ב בקר שלשה פונים צפונה כו' והים עליהם מלמעלה, הים היינו המלי' דאצי' שהוא עליהם מלמעלה

והם נקראים שנים עשר הבקר: "שלושה פונים צפונה" וכו', ו"הים עליהם מלמעלה". "הים" הוא מלכות דאצילות, הנמצאת מעליהם.

זו תמונת הכיור הגדול במקדש שלמה, שנקרא "הים" ועמד על שנים עשר בקר, שלושה הפונים לכל צד. הבקר הם שנים עשר השבטים, והים שמעליהם הוא מלכות דאצילות.

(ולכן הנשיאים הקריבו י"ב בקר לעולה ⁴⁴ דהיינו כמ"ש ששם עלו שבטים ⁴⁵ כו' ועלי' [ועליה] זו הוא ע"ד והחיות נושאות את הכסא), ואהרן שהעלה נרות המנורה

(ולכן הקריבו הנשיאים שנים עשר בקר לעולה, כלומר, כפי שנאמר: "שם עלו שבטים" וכו'; ועלייה זו היא בדומה ל"החיות נושאות את הכיסא"). ואהרן, שהעלה את נרות המנורה,

זו הסיבה שהנשיאים הקריבו יחד שנים עשר בקר לעולה, וזו גם הסיבה שנאמר על ירושלים: "שם עלו שבטים". עלייתם דומה לעליית החיות הנושאות את הכיסא, שתוארה לעיל.

היינו ג"כ לכללות י"ב שבטים הנכללים בבחי' מלי' שהשפיע בהם ג"כ ההעלאה שיהיה לכל או"א [אחד ואחד] מישראל בחי' העלאה זו. והעלאה זו הוא ג"כ בחי' גבורות ורשפי אש.

פעל גם הוא למען שנים עשר השבטים בכללותם, הכלולים בבחינת המלכות; הוא השפיע גם בהם את העלייה, כדי שלכל אחד ואחד מישראל תהיה בחינת עלייה זו. גם עלייה זו היא בחינת גבורות ורשפי אש.

העלאת הנרות בידי אהרן נועדה לכל שנים עשר השבטים יחד, כפי שהם כלולים במלכות, והעניקה לכל יהודי עלייה זו. גם עלייה זו היא בחינת גבורות והתלהבות של אש.

19 ואהרן בעצמו הוא חסד אך לכנס"י [לכנסת ישראל] השפיע בחי' גבורות והיינו לפי שהוא שושבינא דמטרוניתא שמגביה ומעלה כנס"י [כנסת ישראל] לגבי מלכא קדישא והוא ע"י הגבורות שהם בחי' העלאה.

אהרן עצמו הוא חסד, אך לכנסת ישראל הוא השפיע את בחינת הגבורות. זאת משום שהוא "שושבין המלכה", המגביה ומעלה את כנסת ישראל אל המלך הקדוש; והדבר נעשה באמצעות הגבורות, שהן בחינת העלאה.

מידתו של אהרן עצמו היא חסד, ובכל זאת הוא משפיע לכנסת ישראל גבורות, מפני שהגבורות הן הכוח המעלה כלפי מעלה. כ"שושבין המלכה" הוא מלווה את כנסת ישראל, הכלה, אל המלך הקדוש.

וזהו ענין העלאת הנרות, אך גבורות אלו אינן בבחי' יש כמו ההעלאה שמבירור הבשר שהוא בחי' יש.

וזהו ענין העלאת הנרות. אך גבורות אלו אינן בבחינת יש, כמו ההעלאה הנובעת מבירור הבשר, שהיא בחינת יש.

העלאה זו כלפי מעלה היא העלאת הנרות. אך הגבורות של אהרן שונות מההתלהבות הנוצרת מבירור הבשר, השייכת ליש, למציאות עצמית.

אלא הם בבחי' אין וביטול שהרי מעורבים בשמן ופתילה ואור אשר עם היות בירור והעלאת

אלא הן בבחינת אין וביטול, שהרי הן מעורבות בשמן, בפתילה ובאור: אף שבירור הפתילה והעלאתה

הגבורות שלו חדרות באין וביטול, מפני שכנר האש מצטרפת יחד עם השמן, הפתילה והאור.

הפתילה היא בחי' גבורות דיש אכן ע"י השמן הנבלע בה שהוא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] ביטול ואין עי"ז נעשה ההעלאה והגבורות בבחי' אין וביטול כו'.

הן בחינת גבורות של יש, מכל מקום, באמצעות השמן הנבלע בה, שהוא בחינת חכמה עילאה, ביטול ואין, נעשות ההעלאה והגבורות בבחינת אין וביטול וכו'.

הבערת הפתילה, בירורה והעלאתה, הן גבורות של יש; אך השמן הספוג בה הוא בחינת חכמה עילאה, ביטול ואין, ובאמצעות השמן כל העלייה נעשית בבחינת אין וביטול.

20 ולכן הוא גדול מקרבנות הנשיאים שנק' אכילת מזבח שההעלאה נמשך מבירור הבשר שהגבורות הוא עדיין בחי' יש מי שאוהב

ולכן היא גדולה מקרבנות הנשיאים, שנקראים "אכילת המזבח", שבהם ההעלאה נמשכת מבירור הבשר, והגבורות שבו הן עדיין בבחינת "יש מי שאוהב".

זו הסיבה שחלקו של אהרן גדול יותר. קרבנות הנשיאים, "אכילת המזבח", מעלים דבר מתוך בירור הבשר, והגבורות שבו הן עדיין של יש שאוהב.

והיינו כי הי"ב בקר הם בעולם הבריאה ואימא מקנא בכורסיא והגבורות הנמשכי [הנמשכים / הנמשכין] מבחי בינה כשמקנא בבריאה הוא בחי יש כו'.

כלומר, שנים-עשר הבקר נמצאים בעולם הבריאה, ו"אימא מקנא בכורסיא"; הגבורות הנמשכות מבחינת בינה כפי שהיא מקננת בבריאה הן בבחינת יש וכו'.

שנים-עשר הבקר נמצאים בעולם הבריאה, שבו נאמר על אימא, כלומר בינה, שהיא "מקננת בכורסיא". הגבורות הנמשכות מבינה כפי שהיא נמצאת בבריאה הן בבחינת יש.

אבל אהרן בהדלקת המנורה המשיך במלי שהיא המנורה גם מבחי אבא להיות אבא יסד ברתא שהחכמה היא בחי אין וביטול.

אבל אהרן, בהדלקת המנורה, המשיך אל מלכות, שהיא המנורה, גם מבחינת אבא, בהתאם למאמר "אבא יסד ברתא"; שכן חכמה היא בבחינת אין וביטול.

בהדלקת המנורה המשיך אהרן אל מלכות גם משהו מבחינת אבא, חכמה, כמאמר "אבא יסד ברתא", שהבת היא מלכות. חכמה היא בחינת אין וביטול.

21 ולכן עם היות שהשפיע בה בחי גבורות דאימא ג"כ להיות עי"ז העלאה וזהו ענין שושבינא דמטרוניתא, אך אין הגבורות בבחי יש

ולכן, אף על פי שהשפיע בה גם את בחינת גבורות דאימא, כדי שעל ידי כך תהיה העלאה — וזהו ענין "שושבין של המלכה" — מכל מקום, הגבורות אינן בבחינת יש,

אהרן אכן השפיע למלכות גבורות מאימא, כדי לאפשר את העלייה; זהו תפקידו כ"שושבין של המלכה". ואף על פי כן, גבורות אלו אינן בבחינת יש.

כמו ההעלאה שע"י הבינה לבד דמקנא בכורסיא שבקרבנות הנשיאים, כ"א הם בבחי אין וביטול ע"י גילוי החי"ע [החכמה עילאה] אבא דמקנן באצילות כו' והיינו שמשפיע בה מבחי או"א [אבא ואימא] יחד וזהו ענין השמן והאור.

כמו ההעלאה שעל ידי בינה לבדה, ש"מקנא בכורסיא", כלומר בקרבנות הנשיאים; אלא הן בבחינת אין וביטול, על ידי גילוי חכמה עילאה, אבא ש"מקנן באצילות" וכו'. כלומר, הוא משפיע בה מבחינת אבא ואמא יחד, וזהו ענין השמן והאור.

העלאת הנשיאים באה מבינה לבדה, ש"מקנא בכורסיא"; העלאת אהרן, לעומת זאת, באה על ידי גילוי חכמה עילאה, אבא, הנוכח באצילות. הוא משפיע למלכות מאבא ואמא יחד, והם השמן — חכמה — והאור — הגבורות.

(ע') [עיינן] בלקי"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' בהעלותך סדי"ה מצות הדלקת נרות ועיינן עוד בלקי"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וירא בענין כי ארנן גבול מואב כו' ע ד בחכמה יסד ארץ⁴⁶ ונמצא שאהרן הוא ממוצע בין הנשיאים ומרע"ה [ומשה רבינו עליו השלום].

(ראו לקוטי תורה של האריז"ל, פרשת בהעלותך, בסוף הקטע הפותח "מצות הדלקת נרות"; ועיינו עוד בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת וירא, בעניין "כי ארנן גבול מואב" וכו', על דרך "בחכמה יסד ארץ"). נמצא שאהרן הוא ממוצע בין הנשיאים ובין משה רבינו עליו השלום.

ההערה מפנה למקבילות, ובהן העניין של "בחכמה יסד ארץ". מכאן שאהרן עומד בין הנשיאים ובין משה.

שמושה הוא בחי' מה ואין תכלית הביטול ונקי' שושבינא דמלכא פ"י שנעלה מבחי' ז"א הנקי' מלכא מאחר שהוא שושבינא דילי' [דיליה] והוא הממשיך מלמעלה למטה.

משה הוא בחינת מה ואין, הביטול בתכלית, והוא נקרא "שושבין של המלך" (שושבינא דמלכא): כלומר, הוא נעלה מבחינת ז"א, הנקרא "מלך", שהרי הוא שושבינו; והוא הממשיך מלמעלה למטה.

משה הוא בחינת מה ואין, ביטול בתכלית, ונקרא "שושבין של המלך": כשושבינו של המלך הוא נעלה מז"א, הנקרא "מלך", ותפקידו להמשיך אלוקות מלמעלה למטה.

22 והנשיאים הן בחי' העלאה ממטה למעלה מעולם הבריאה בגבורות ורשפי אש שמבחי' בינה דמקנא בבריאה שהוא בחי' יש.

והנשיאים הם בחינת העלאה מלמטה למעלה מעולם הבריאה, מתוך גבורות ורשפי אש שמקורם בבחינת כינה השורה בבריאה, שהיא בחינת יש.

הנשיאים מעלים מלמטה למעלה מעולם הבריאה, באמצעות גבורות לוחטות שמקורן בבינה כפי שהיא בבריאה; לכן ההעלאה שלהם נשארת בבחינת יש.

ואהרן נקרא שושבינא דמטרוניתא שהוא המעלה כללות נשמות ישראל ומאחר שהוא המעלה אותם מוכרח שהוא למעלה מהם כו'

ואהרן נקרא "שושבינה של המלכה", שכן הוא שמעלה את נשמות ישראל ככללותן; ומכיוון שהוא המעלה אותן, הכרחי שהוא יהיה למעלה מהן וכו';

אהרן, "שושבינה של המלכה", מעלה את כל נשמות ישראל יחד; מי שמרים אחרים צריך לעמוד מעליהם.

והיינו שמשפיע בהם מבחי' או"א [אבא ואימא] שעייז ההעלאה הוא בבחי' אין וביטול כו' וזהו שהוא בחי' ממוצע בין הנשיאים ומרע"ה [ומשה רבינו עליו השלום]

כלומר, הוא משפיע בהן מבחינת אבא ואמא, ועל ידי כך ההעלאה היא בבחינת אין וביטול וכו'. לכן הוא בחינת ממוצע בין הנשיאים ובין משה רבינו:

הוא משפיע בהן מאבא ואמא יחד, וכך העלייה שלהן חדורה בבחינת אין וביטול. משום כך הוא הממוצע בין הנשיאים למשה.

כי בצד א' הוא כמו בחי' הנשיאים שהוא המעלה כנ"י [כנסת ישראל] ממטה למעלה. משא"כ בחי' משה שהוא להמשיך גילוי אור א"ס מלמעלה למטה.

כי מצד אחד הוא דומה לבחינת הנשיאים, בכך שהוא מעלה את כנסת ישראל מלמטה למעלה; ואילו בחינת משה עניינה להמשיך גילוי של אור אין סוף מלמעלה למטה.

מצד אחד הוא דומה לנשיאים: תפקידו להעלות את ישראל מלמטה למעלה. תפקידו של משה הפוך — להמשיך את גילוי אור אין סוף מלמעלה למטה.

אך עכ"ז [עם כל זה] בצד א' הוא כמו בחי' משה בהיות העלאה זו היא ע"י המשכת החכמה שהוא בחי' ביטול ואין כו'. ועל ידי המשכה זו דייקא הוא ההעלאה.

אך למרות זאת, מצד אחד הוא דומה לבחינת משה, שכן העלאה זו נעשית באמצעות המשכת החכמה, שהיא בחינת ביטול ואין כו'; ודווקא באמצעות המשכה זו באה ההעלאה.

מצד אחר הוא דומה למשה: העלייה שהוא מביא נעשית באמצעות המשכת החכמה, שהיא בחינת ביטול ואין, ודווקא המשכה זו מאפשרת את העלייה.

וזהו ענין שלך גדול משלהם (ועיין מ"ש כה"ג [כהאי גוונא] ע"פ להקריב לי במועדו⁴⁷ שתפלת כל ימות החול נמשך משבת ע"י אמצעית המועדים שהם בחי' ממוצע כו')

וזהו ענין "שלך גדול משלהם". (ועיינו כמה שנכתב בדרך זו על [הפסוק] "להקריב לי במועדו": שתפלת כל ימות החול נמשכת משבת באמצעות המועדים, שהם בחינת ממוצע וכו',

לכן חלקו של אהרן גדול מחלקם של הנשיאים. מובאת כאן הקבלה ממאמר על "להקריב לי במועדו": תפילות ימי החול נמשכות משבת באמצעות המועדים, העומדים בתווך.

בחי' מוחין דאימא המחברים וממשיכים הארת מוחין דאבא בהמדות ועיין בכה"ז [בביאורי הזהר] ר"פ ויצא ע"פ ויצא יעקב מבאר שבע⁴⁸ כו'.

בחינת מוחין של אמא, המחברים וממשיכים את הארת המוחין של אבא אל המדות. ועיינו ב"ביאורי הזהר", בתחילת פרשת ויצא, על [הפסוק] "ויצא יעקב מבאר שבע" וכו'.

המועדים מקבילים למוחין של אמא, המחברים את המדות למוחין של אבא וממשיכים לתוכן את אורם. מובאים גם דברי "ביאורי הזהר" על "ויצא יעקב מבאר שבע".

והנה ענין זה קרוב ג"כ למשנ"ת [למה שנתבאר] לעיל בדיבור הראשון שע"פ בהעלותך כו' שענין ההפרש בין אה"ר [אהבה רבה] שמשפיע אהרן לבח"י אה"ע [אהבת עולם]. שבח"י אה"ר [אהבה רבה] היא הנמשך מבח"י ראה והיינו כי ראה היא בח"י חכמה.

והנה ענין זה קרוב גם למה שנתבאר לעיל במאמר הראשון על "בהעלותך" וכו', בענין ההבדל בין אהבה רבה, שאהרן משפיע, לבין בחינת אהבת עולם. בחינת אהבה רבה נמשכת מבחינת ראייה, שכן הראייה היא בחינת חכמה.

במאמר הראשון של הפרשה, על "בהעלותך", הובחן בין שתי אהבות: אהבה רבה, שאהרן משפיע, ואהבת עולם. אהבה רבה נובעת מ"ראייה", שהיא בחינת חכמה.

ומזה נמשך האה"ר [האהבה רבה] שהגבורות ורשפי אש אינן בשביל לרוות נפשו הצמאה לבד שזהו בח"י יש מי שאוהב רק האהבה הוא להיות נגלה כבוד⁴⁹ ה' שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה

ומכאן נמשכת האהבה רבה, שבה הגבורה ורשפי האש אינם נועדו רק להשביע את צימאון הנפש של האדם עצמו — זו בחינת "יש מי שאוהב"; אלא האהבה היא שכבוד ה' יתגלה, ושהגילוי למטה יהיה כמו למעלה.

באהבה רבה, האהבה הנובעת אינה נועדה להשביע את צימאון הנפש של האדם עצמו, דבר שהיה מבטא את ה"יש" של "יש מי שאוהב". מטרתה היא שכבוד ה' יתגלה למטה כפי שהוא למעלה.

והנה מיתוק גבורות אלו ושיהיה הגילוי למטה כמו למעלה זהו בחינת משה שושבינא דמלכא וכמ"ש במ"א ע"פ משה ידבר⁵⁰ כו' ע"ש):

והנה, המתקת הגבורות האלה והבאת הגילוי למטה כפי שהוא למעלה הן בחינת משה, "שושבינו של המלך", כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "משה ידבר" וכו'; עיין שם.)

המתקת הגבורות האלה והבאת הגילוי למטה כפי שהוא למעלה הן מדרגתו של משה, "שושבינו של המלך", כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "משה ידבר".

קטע 6 • 231-26

השלו, הטל והאוזים השמנים

23 ה והנה להבין בתוספת ביאור מעט בענין השליו הנה לקמן מבואר שהעופות הן נמשכים מבח"י כרובים ועמ"ש ע"פ שמן תורק שמך ע"כ עלמות אהבוך⁵¹ ג"כ כענין משנ"ת [מה שנתבאר] בדרוש זה

5. כעת, כדי להבין את ענין השליו בתוספת ביאור מעט: בהמשך מבואר שהעופות נמשכים מבחינת הכרובים. וראו גם את מה שנכתב על [הפסוק] "שמן תורק שמך, על כן עלמות אהבוך", שגם הוא דומה למה שנתבאר במאמר זה,

החלק החמישי מבאר את ענין השליו בהרחבה. העופות נמשכים מבחינת הכרובים, כפי שמבואר בהמשך; ויש לכך מקבילה במאמר על "שמן תורק שמך, על כן עלמות אהבוך".

והוא שלפי שבחי התורה שהיא בחי שמן הוא גבוה מאד ע"כ יכול לימשך מטה מטה עד גם בבחי עלמות שהוא בחי מי שלבו אטום

כלומר, מכיוון שמדרגת התורה, שהיא בחינת שמן, גבוהה מאוד, היא יכולה להימשך מטה מטה, עד אפילו לבחינת עלמות, שהיא מדרגתו של מי שלבו אטום;

התורה, שהיא "שמן", גבוהה כל כך עד שהיא יכולה להגיע למטה מאוד, אפילו אל העלמות, המתפרשות כאן במשמעות של הסתר: מי שלבו אטום לאלקות.

והיינו שעייז לבי ובשרי ירננו⁵² כו' כנ"ל, וגם שליו מלשון שלוחה כמ"ש בגמרא דיומא (דע"ה ב') צדיקים אוכלין אותו בשלוחה⁵³.

וזהו שעל ידי כך "לבי ובשרי ירננו" וכו', כנזכר לעיל. גם שליו קשור בלשונו למילה שלוחה, כפי שנאמר בגמרא, במסכת יומא (דף ע"ה ע"ב): "צדיקים אוכלין אותו בשלוחה".

כך גם הלב והבשר באים ל"רננו", כפי שנתבאר לעיל. רמז נוסף טמון בשם: שליו קשור למילה שלוחה, כדברי הגמרא: "צדיקים אוכלין אותו בשלוחה".

ופיי שלוחה י"ל [יש לומר] ע"ד מ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בענין ועבודת הצדקה השקט ובטח^{54, 55} ע"ש היטב והיינו בחי אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח⁵⁶ כמ"ש מזה סד"ה שובה ישראל עד,⁵⁷

ואת ענין השלוחה אפשר להסביר על דרך מה שנכתב באגרת הקודש בענין "ועבודת הצדקה השקט ובטח" (עיינו שם היטב); וזוהי בחינת "אהל כל יצען, כל יסע יתדותיו לנצח", כפי שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "שובה ישראל עד",

אפשר להבין את השלוחה על פי אגרת הקודש, המבארת את "ועבודת הצדקה השקט ובטח". זוהי מציאות יציבה שאינה מתערערת, כמו "אהל כל יצען, כל יסע יתדותיו לנצח".

והיינו לפי שהשמן והביטול נמשך ממקום עליון מבחי חכמה עילאה דכולא דשקט ואשתכ"ך⁵⁸ כו' ועיין בזהר פ' נשא דקכ"ח ע"ב

וזהו משום שהשמן והביטול נמשכים ממקום עליון, מבחינת חכמה עילאה דכולא, שהיא שקטה ונחה וכו'. ועיינו בזהר, פרשת נשא, דף קכ"ח ע"ב.

השלוחה שבשליו נובעת ממקורם של השמן והביטול שלו — החכמה העליונה, שעליה נאמר בזהר שהיא "שקטה ונחה במקומה".

וזהו מ"ש ויהי בערב ותעל השליו כו' ובבקר היתה שכבת הטל⁵⁹ כו', הרי שיש יחוס ושייכות קצת זה לזה

וזהו שנאמר: "ויהי בערב ותעל השליו" וכו', "ובבקר היתה שכבת הטל" וכו'. הרי שיש קשר וזיקה מסוימים בין זה לזה.

התורה מצמידה את השליו לטל שירד עם המן: "בערב ותעל השליו... ובבקר היתה שכבת הטל". הצמדתם מלמדת שיש ביניהם קשר.

וכן בתהלים ס"י ק"ה שאל ויבא שליו ולחם שמים ישביעם⁶⁰ ועיין בזהר פ' לך לך (דפ"ח ע"א) ע"פ כשמן הטוב⁶¹ כו' כטל חרמון⁶² כו' איהו שמן ואיהו טל⁶³ כו'.

וכן בתהילים, פרק ק"ה: "שאל ויבא שליו ולחם שמים ישביעם". ועיינו בזהר, פרשת לך לך (דף פ"ח ע"א), על "כשמן הטוב" וכו', "כטל חרמון" וכו': "איהו שמן ואיהו טל" וכו'.

גם המזמור מצמיד את השליו ללחם שמים. הוזהר, על "כשמן הטוב" ועל "כטל חרמון", אומר שהשמן והטל הם אחד; לכן השליו, שבא עם הטל, קשור לשמן החכמה.

ובמא"א [ובמאורי אור] אות ש' סעי' [סעיף] נ' פ"י שהבשר שרשו משם אלקים והשליו שרשו משני השמות הוי' אלקים ע"ש ויש לבאר ע"פ משנ"ת [מה שנתבאר].

ובמאורי אור, אות ש', סעיף נ', מבואר שלבשר יש שורש בשם אלקים, ואילו לשליו יש שורש בשני השמות הוי' ואלקים; עיינו שם. ויש לבאר זאת על פי מה שנתבאר כאן.

ספר הקבלה מאורי אור, המסודר לפי אותיות, אומר שהבשר מושרש בשם אלקים — המכבא מדידה והגבלה — ואילו השליו מושרש יחד בהוי' ובאלקים. הדבר מתאים לביאור במאמר: בשליו מתחבר חסד החכמה עם הגבורות שבבשר.

ובזה יובן המעשה דרבב"ח [דרבה בר בר חנה] בב"ב [בבבא בתרא] (דע"ג ב') בענין הנהו אווזי דשמטי גדפייהו משמנייהו וקא⁶⁴ נגדי נחלי דמשחא מתותייהו אמינא אית לן בגוייכו חולקא לעלמא דאתי כו'.

בכך יובן הסיפור על רבה בר בר חנה כבבא בתרא (עמ' עג ע"ב), על אותם אווזים שכנפיהם נשמטו מרוב השומן, ומתחתיהם נמשכו נחלים של שמן: "אמרתי: האם יש לנו חלק בכם לעולם הבא?" וכו'.

הדבר מסביר את הסיפור על רבה בר בר חנה, שראה אווזים שמנים כל כך שכנפיהם נשמטו, ומתחתיהם זרמו נחלים של שמן, ושאל: "האם יש לנו חלק בכם לעולם הבא?"

והיינו שלעתיד יומשך ויתגלה ח"ע [חכמה עילאה] גם למטה מטה בבחי' היש שהוא ענין יבא כל בשר להשתחוות⁶⁵ כנ"ל.

כלומר, לעתיד לבוא תימשך ותתגלה חכמה עילאה גם למטה-מטה, בבחינת יש; וזהו עניין "יבוא כל בשר להשתחוות", כנזכר לעיל.

אותם אווזים מייצגים את העתיד לבוא, שבו תתגלה חכמה עילאה אפילו ביש הנמוך ביותר, כפי שנאמר: "יבוא כל בשר להשתחוות".

24 ובתרגום שני דמגלת אסתר בפסוק ישנו עם⁶⁶ א' במלשינות המן שבערב יוהכ"פ [יום הכפורים] נכסין חיוון ואוויזין ואכלין ושתין⁶⁷ כו'.

ובתרגום שני למגילת אסתר, על הפסוק "יש עם אחד", בתוך דברי ההשמצה של המן, [נאמר] שבערב יום הכיפורים הם שוחטים בהמות ואוויזים, ואוכלים ושותים וכו'.

אוויזים מופיעים גם במקור נוסף: תרגום שני, עיבוד בארמית של מגילת אסתר, מביא את המן משמין את היהודים באומרו שבערב יום הכיפורים הם שוחטים בהמות ואוויזים, ואוכלים ושותים.

ומה שאמר אוויז דייקא לפי שבה יש הרמז להתפשטות וגילוי ח"ע [חכמה עילאה] גם למטה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בברכות דנ"ז א' הרואה אווז בחלום יצפה לחכמה שנאמר⁶⁸ חכמות בחוץ תרונה.⁶⁹

והטעם לכך שהוא אמר דווקא "אוויזים" הוא שיש בהם רמז להתפשטות ולהתגלותה של החכמה העילאה גם למטה, כמו שאמרו חז"ל בברכות, דף נ"ז ע"א: מי שרואה אווז בחלום יכול לצפות לחכמה, כפי שנאמר: "החכמות משמיעות קול בחוץ".

האוויזים מוזכרים דווקא משום שהם מרמזים על התפשטותה והתגלותה של החכמה העילאה גם למטה. בתלמוד נאמר שמי שרואה אווז בחלום יכול לצפות לחכמה, על יסוד הפסוק "החכמות משמיעות קול בחוץ".

25 והיינו חכמות דייקא תרי היינו שע"י התגלות ח"ע [חכמה עילאה] בח"ת [בחכמה תתאה]. נמשך ג"כ בחוץ. ועמ"ש בענין חכמות בחוץ כפי יתרו ע"פ זכור את יום השבת לקדשו,⁷⁰

כלומר, "חכמות" דווקא — שתיים. באמצעות גילוייה של חכמה עילאה בחכמה תתאה, היא נמשכת גם "בחוץ". ראו גם את הנכתב על עניין "חכמות בחוץ" בפרשת יתרו, על הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו".

הריבוי "חכמות" מצביע על שתיים: החכמה העליונה המתגלית בתוך החכמה התחתונה, ובאמצעותה היא מגיעה גם "בחוץ", אל העולם. מאמר בפרשת יתרו על "זכור את יום השבת" עוסק ב"חכמות בחוץ".

וזהו ג"כ מ"ש בפרק שירה אווז הבר המשוטטת במדבר כשרואה את ישראל עוסקים בתורה אומרת שיר⁷¹ קול קורא במדבר פנו דרך⁷² הוי" פ"י קול

וזהו גם מה שנאמר בפרק שירה: אווז הבר המשוטט במדבר, כשהוא רואה את ישראל עוסקים בתורה, אומר את השירה: "קול קורא במדבר: פנו דרך הוי". פירוש "קול"...

פרק שירה, שבו מובא לכל נברא פסוק שבח, אומר שאווז הבר, כשהוא רואה את ישראל עוסקים בתורה, שר: "קול קורא במדבר: פנו דרך הוי".

היינו המשכה הקל קול יעקב⁷³ שנמשך בבחי' מדבר ושממה הוא העוה"ז פנו דרך הוי' להיות בו המשכת דרך הוי' וכמ"ש מזה בד"ה וידעת היום ובד"ה ולא אבה.

הוא ההמשכה — "הקול קול יעקב" — הנמשכת בבחינת מדבר ושממה, שהיא העולם הזה. "פנו דרך הוי'" פירושו שתימשך בו דרך הוי'. וכפי שנכתב על כך במאמר המתחיל "וידעת היום" ובמאמר המתחיל "ולא אבה".

"הקול" הוא המשכת האלוקות, "הקול קול יעקב", המגיעה אל המדבר והשממה, שהם העולם הזה. "פנו דרך הוי'" פירושו לסלול בעולם הזה דרך לגילוי ה'.

26 וזהו עצמו ענין חכמות בחוץ דהיינו שיהיה נמשך אפילו בבחי' מדבר ושממה והיינו ע"י שההמשכה באה ונמשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות והוא מבחי' שמן משחת קדש.

וזהו עצמו ענינן של "חכמות בחוץ": שההשפעה תימשך אפילו לבחינת מדבר ושממה. והדבר נעשה משום שההשפעה באה ונמשכת מלמעלה מסדר ההשתלשלות, מבחינת "שמן משחת קודש".

זהו פירוש "חכמות בחוץ": שהאלקות מגיעה אפילו למדבר ולשממה. הדבר מתאפשר משום שהיא באה מלמעלה מכל סדר ההשתלשלות, מ"שמן משחת קודש".

וע"ז בא הרמז בסיפור דרבב"ח [דרבה בר בר חנה] שהאווזות הם שמנים במאד שהיה בהם תערובות והתכללו ת השמן.

ועל כך מרמז הסיפור על רבב"ח, שהאווזים היו שמנים מאוד, משום שהיה בהם עירוב והתכללות של השמן.

האווזים השמנים שבסיפורו של רבב"ח רומזים לכך שהשמן היה מעורב בהם ונבלע בהם.

אך עיקר הגילוי פנימי [פנימיות / פנימית] החכמה עילאה זהו ע"י תערובות והתכללות השמן בהם ביותר וכנ"ל והיינו כמ"ש בזהר פ' צו (דל"ד א') דשמן שריא בגו חכמה עילאה דכולא⁷⁴

אך עיקר הגילוי של פנימיות החכמה העילאה נעשה על ידי עירוב והתכללות השמן בהם במידה המרובה ביותר, כנזכר לעיל. וזהו כפי שנכתב בזהר, פרשת צו (לד, א), שהשמן שורה בתוך החכמה העילאה של הכול;

גילוייה של פנימיות החכמה נעשה באמצעות בליעת השמן במידה השלמה ביותר. בזהר נאמר שהשמן העליון שורה בתוך החכמה העילאה של הכול.

ולכן נמשך ומתפשט גם למטה יותר שגם היש הגשמי יתבטל שלפי ערך רבוי הגילוי מח"ע [מחכמה עילאה] כך נמשך יותר הביטול כו'

ולכן היא נמשכת ומתפשטת גם למטה יותר, עד שגם היש הגשמי יתבטל; שכן ככל שריבוי הגילוי מן החכמה העילאה גדול יותר, כך הביטול נמשך למטה יותר, וכי'.

לכן היא מגיעה למטה יותר, עד שגם היש הגשמי מתבטל: ככל שהגילוי מן החכמה רב יותר, כך הביטול מתפשט למטה יותר.

וכמ"ש בזהר באדרא דנשא (דקל"א ע"ב) בפ"י הפסוק חכמות בחוץ תרונה כד נגיד ממוחא סתימאה⁷⁵ דא"א כו'

וכפי שנכתב בזהר, באדרא דנשא (קלא, ב), בפירוש הפסוק "חכמות בחוץ תרונה": "כאשר הוא נמשך מן המוח הסתום של אריך אנפין" וכו'.

האדרא שבזהר, בפרשת נשא, מפרשת את "חכמות בחוץ תרונה" כהמשכה מן המוח הסתום של אריך אנפין אל המוח של ז"א, כך שהחכמה הסתומה יוצאת "החוץ".

ועיין מזה עוד שם (דק"מ ע"א)⁷⁶ ובפ' ואתחנן (דרס"ב א') ובפ' תולדות (דקמ"א ב') ובפ' אחרי (דע"ח א').

ועיין עוד בעניין זה שם (קמ, א), ובפרשת ואתחנן (רסב, א), ובפרשת תולדות (קמא, ב), ובפרשת אחרי (עח, א).

מובאים מקומות נוספים בזהר העוסקים באותו פסוק.

ועמ"ש במ"א בענין ומעין מבית⁷⁸ ה' יצא והשקה את נחל השטים. ועמ"ש ע"פ הרע"מ [הרע"א מהימנא] פ' נשא אבנא למשקל בה דא יו"ד כו',

ועיין במה שנכתב במקום אחר בעניין "ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים". ועיין במה שנכתב על [דברי] הרע"מ, פרשת נשא: "אבנא למשקל בה — דא יו"ד" וכו'.

נזכרים שני מקבילות נוספות: הנבואה על מעיין היוצא מבית ה' ומשקה את נחל השטים, ודברי הרע"מ: "אבן לשקול בה — זו יו"ד".

וגם אווזי יש להם דמיון קצת לשליו שבשליו כתיב ויגז שליו מן הים⁷⁹ ובאווזות ג"כ ארז"ל [אמרו

רבותינו זכרונם לברכה] (פא"ט [פרק אלו טריפות] דנ"ז)

וגם לאווזים יש דמיון מסוים לשליו, שעל השליו נאמר "ויגז שליו מן הים"; וגם על האווזים אמרו רבותינו זכרונם לברכה (פרק אלו טריפות, נו):

האווזים דומים לשליו: על השליו נאמר שהרוח הביאה אותו "מן הים", וחכמים משווים גם את האווזים לעופות מים.

הני אווזי דידן כעוף של מים דמיין כו' והוא רמז ג"כ למ"ש ומלאה הארץ דעה את⁸⁰ ה' כמים לים מכסים.

"אווזים אלה שלנו דומים לעוף מים" וכו'. גם זה רמז למה שנאמר: "ותימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

הקשר שלהם למים רומז לעתיד, כאשר "ותימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים": ידיעת ה' תמלא את העולם כפי שהמים ממלאים את הים.

וגם שהאווזות הם לבנים אשר מורה על שרש החכמה ולכן קרא רבא לרב פפא ורב הונא בדריי קאקי חירי^{81, 82} (בכתובות דפ"ה א' גיטין דף ע"ג סע"א [סוף עמוד א])

וגם, האווזים לבנים, והלובן מצביע על שורש החכמה. לכן כינה רבא את רב פפא ואת רב הונא בריה דרב יהושע "אווזים לבנים" (Kesubos p. 85a; Gittin p. 73a, end of the side).

האווזים לבנים, והלובן הוא סימן לשורש החכמה; לכן כינה רבא שני חכמים, את רב פפא ואת רב הונא בריה דרב יהושע, "אווזים לבנים".

אך מה שאמר זה עליהם לגריעותא שלא כיוונו אל האמת היינו לפי שאף שהאווזות רמז לחכמות בחוץ עכ"ז [עם כל זה] האווזות הגשמיות הרי הן עדיין לא נתקנו

אך הוא אמר זאת עליהם לגנאי, משום שלא הגיעו אל האמת. הסיבה לכך היא שאף שהאווזים הם רמז ל"חכמות בחוץ", האווזים הגשמיים עדיין לא נתקנו,

רבא אמר זאת כדי לבקר אותם על שלא הגיעו אל האמת. הסיבה היא שאף שהאווזים רומזים ל"חכמות בחוץ", האווזים הגשמיים עדיין לא נתקנו.

שהרי הם ממה שנפל בשה"כ [בשבירת הכלים] כשאר כל העופות והבהמה כו'. והנה בפ"י וענין עד דשמיט גדפייהו פרש"י [פירש רש"י / פירוש רש"י] נופלות נוצה שלהם מרוב שומן.⁸³

שכן הם מן הדברים שנפלו בשבירת הכלים, כמו שאר העופות והבהמות וכו'. והנה, בפירוש העניין של "עד שנשמטו כנפיהם", רש"י מסביר שנוצותיהם נושרות מרוב שומן.

מקורם במה שנפל בשבירת הכלים, שבירת עולם התוהו, כמו כל העופות והבהמות. רש"י על בבא בתרא מסביר את "נשמטו כנפיהם" בכך שנוצותיהם נושרות מרוב שומן.

ועיין בפרש"י [בפירש רש"י / בפירוש רש"י] (בחולין פא"ט [פרק אלו טריפות] דנ"ו ע"ב) בענין הנוצה וכתה"ד [ובתרומת הדשן] ס"י קס"א. ויש לפרש כי עכשיו ההמשכה מחכמה עילאה באה ע"י צמצומים בבחי' שערות

ועיינו ברש"י (חולין, פרק אלו טריפות, דף נ"ו ע"ב) בעניין הנוצה, ובתרומת הדשן, סימן קס"א. ויש לפרש שכעת ההמשכה מחכמה עילאה באה באמצעות צמצומים, בבחינת שערות;

מובאים מקורות נוספים בעניין הנוצות. כעת השפע מחכמה עילאה מגיע אלינו באמצעות צמצומים, בדומה לשערות: צינורות צרים שרק מעט עובר דרכם.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] יהיה גילוי עצמיות חכמה עילאה בלי צמצומים וזהו דשמיט גדפייהו. ועיין בספר או"ת [אור תורה (להרב המגיד ממעזריטש)] מהה"מ [מהרב המגיד] נ"ע [נשמטו עדן] ע"פ ומחץ פאתי מואב⁸⁴ כו'.

אבל לעתיד לבוא תתגלה עצמות החכמה עילאה, בלי צמצומים; וזהו "נשמטו כנפיהם". ועיינו בספר אור תורה של המגיד נ"ע, על [הפסוק] "ומחץ פאתי מואב" וכו'.

לעתיד לבוא תתגלה עצמות החכמה עילאה בלי צמצומים; זהו עניין נשירת נוצות האווזים. מובא גם ספר אור תורה של המגיד על "ומחץ פאתי מואב".

הכנפיים המונמכות ושתי החכמות

27 ועוייל [ועוד יש לומר] ע"פ מ"ש במ"א ע"פ ויהי קול מעל לרקיע⁸⁵ כו'⁸⁶ בעמדם תרפינה כנפיהן פ"י לפי שהקול שהוא ההמשכה נמשך ממקום גבוה מאד היינו למעלה מבחי' פרסא שהוא נק' רקיע כמ"ש יהי רקיע כו'

ועוד אפשר לומר, על פי המבואר במקום אחר על הפסוק "ויהי קול מעל לרקיע" וכו', "בעמדם תרפינה כנפיהן": פירוש הדבר הוא, שהקול, שהוא ההמשכה, נמשך ממקום גבוה מאד, כלומר למעלה מבחינת פרסא (מחיצה), הנקראת "רקיע", כמו שכתוב "יהי רקיע" וכו',

הסבר נוסף לעניין האווזים מתבסס על חזון יחזקאל: "ויהי קול מעל לרקיע... בעמדם תרפינה כנפיהן". ה"קול" הוא המשכה של אלקות ממקום גבוה מאד, למעלה מהפרסא, המחיצה שבין דרגות עליונות לתחתונות, הנקראת "רקיע" בעקבות הפסוק "יהי רקיע... ויהי מבדיל".

ויהי מבדיל כו' וע"י המשכה זו מלמעלה מהרקיע נמשך בהם בחי' הביטול וזהו בעמדם בחי' תפלה בלחש

"ויהי מבדיל" וכו'. באמצעות המשכה זו, שמעל לרקיע, נמשכת בהם בחינת הביטול. וזהו "בעמדם" — בחינת התפילה הנאמרת בלחש.

מכיוון שהמשכה זו באה מלמעלה מהרקיע המבדיל, היא מעוררת בחיות ביטול. ה"עמידה" שלהן מקבילה לתפילת העמידה, הנאמרת בלחש.

ואזי תרפינה כנפיהן דהיינו יראה ואהבה שהם בחי' גדפין כו' שהאוי"ר [שהאהבה ויראה] ורצוא ושוב הם עדיין בחי' יש מי שאוהב כו'

ואז "תרפינה כנפיהן", כלומר האהבה והיראה, שהן בחינת "כנפיים" (גדפין) וכו'. שכן אהבה ויראה, ורצוא ושוב, הן עדיין בבחינת "יש מי שאוהב" וכו';

אז "תרפינה כנפיהן". הכנפיים הן אהבה ויראה, המעלות את הנשמה; אך אהבה ויראה, עם הרצוא ושוב שבהן, עדיין שייכות למציאות של יש שאוהב.

אבל הביטול הוא למעלה מזה וכנ"ל בענין ונחנו מה דמשה שלמעלה מבחי' רשפי אש וכשנמשך בהם הביטול ע"י קול והמשכה הנ"ל אזי תרפינה כנפיהן ונכללו האהבה ויראה [האהבה ויראה] בביטול זה כו'

אבל הביטול הוא למעלה מכך, כפי שהוזכר לעיל בענין "ונחנו מה" שאמר משה, שהוא למעלה מבחינת רשפי אש. וכאשר הביטול נמשך בהם באמצעות הקול וההמשכה האמורים לעיל, אז "תרפינה כנפיהן", והאהבה והיראה נכללות בביטול זה וכו'.

הביטול נעלה מזה, בדומה ל"ונחנו מה" של משה, שהוא למעלה מרשפי אש. כאשר הביטול נמשך בהם מלמעלה, הכנפיים נרפות: האהבה והיראה נטמעות בביטול.

ועמ"ש מענין זה בפי יתרו בד"ה וכל העם רואים את הקולות,⁸⁷ ועד"ז יובן כאן בהיות שענין האווזות הנ"ל רומז לבחי' חכמות בחוץ תרונה כו'

ועיינו במה שנכתב בעניין זה בפרשת יתרו, במאמר המתחיל "וכל העם רואים את הקולות". ועל פי זה יובן גם כאן: מכיוון שענין האווזים שהוזכרו לעיל רומז לבחינת "חכמות בחוץ תרונה" וכו',

המאמר על "וכל העם רואים את הקולות" בפרשת יתרו דן בכך בהרחבה. אותו רעיון מובן גם כאן: האווזים רומזים ל"חכמות בחוץ תרונה".

תתן קולה⁸⁸ אשר קול והמשכה זו הוא מבחי' מו"ס [מוחא סתימאה] מעל לרקיע וכמ"ש בזהר תולדות שם ועי"ז גם כל בשר יבוא⁸⁹ לבחי' השתחוואה וביטול

"תתן קולה": קול והמשכה זו הם מבחינת מוחא סתימאה, מעל לרקיע, וכמו שכתוב שם בזהר, תולדות. ועל ידי כך גם "כל בשר יבוא" לבחינת השתחוואה וביטול.

הפסוק ממשיך: "תתן קולה". קול זה בא ממוחא סתימאה, החכמה הפנימית ביותר, למעלה מהרקיע, כפי שמבאר הזהר בתולדות; באמצעותו גם "כל בשר" יבוא להשתחוות בביטול.

ומזה נמשך ג"כ דשמטי גדפייהו⁹⁰ בחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] הנק' גדפין והיינו משמנייהו שהשמן הוא המשכת חכמה עילאה דכולא גילוי הביטול העליון כו'.

ומכך נמשך גם "דשמטי גדפייהו" — בחינת האהבה והיראה הנקראות כנפיים. וזהו "משמנייהו", "משמנס": השמן הוא המשכת החכמה העילאה, גילוי הביטול העליון וכו'.

מכך נובע גם "דשמטי גדפייהו": הכנפיים, שהן האהבה והיראה, נשמטות. וזהו "משמנייהו", "משמנס", משום שהשמן הוא המשכת החכמה העילאה, גילוי הביטול העליון.

28 ועיין מענין אגדה זו בספר עבודת הקדש ח"ב [חלק ב'] פמ"ג והוא ז"ל [זכרוננו לברכה / זכרונם לברכה] פ"י דהנך תרי אווזי היינו חדא דליא לי אטמא וחדא⁹¹ כו'

ועיינו בעניין אגדה זו בספר עבודת הקודש, חלק ב, פרק מג. הוא ז"ל מפרש ששני האווזים הללו הם "אחד הרים את ירכו לפניי ואחד..."

גם הספר הקבלי עבודת הקודש דן באגדה זו. בסיפורו של רבה בר בר חנה, אווז אחד הרים לפניי את ירכו והאחר את כנפו.

הן חכמה עילאה וחכמה תתאה הנק' חכמת שלמה וזהו ענין חכמות בחוץ חכמות תרי משמע וכנ"ל ועיין במהרש"א [במהרש"א] הובא בעין יעקב שם שהעיר ג"כ לענין אוזי הנ"ל מענין השליו:

הם חכמה עילאה וחכמה תתאה, הנקראת "חכמת שלמה". זהו ענין "חכמות בחוץ": לשון הרבים "חכמות" מלמדת על שתיים, כפי שהוזכר לעיל. ועיינו גם במהרש"א, המובא בעין יעקב שם, שהעיר גם הוא, בנוגע לאוויים האמורים, על ענין השליו.

עבודת הקודש מפרש שני האוויים הם חכמה עילאה וחכמה תתאה, שהאחרונה נקראת "חכמת שלמה"; בכך מתבארת לשון הרבים "חכמות". המהרש"א, שנדפס בעין יעקב, קושר גם הוא בין האוויים לשליו, ובכך מחזיר את המאמר לנושאו.

בעבודה

הלהט בעבודת ה' יקר, אך כל עוד זו אהבתו של י"ש מי שאהב", המרווה את צימאון נפשו שלו, עדיין מדובר ביש. האהבה העליונה, אהבה רבה, שאהרן מעניק, מבקשת שכבוד ה' יתגלה למטה כמו למעלה, ואש האהבה נישאת על ידי ביטול החכמה, כשם שהשמן נושא את השלהבת. כך גם מי שמקבל מהחכמה יכול לברר ולהעלות אפילו את הבשר שהוא אוכל, ואילו מי שאינו יכול להעלותו נגרר אחריו למטה.

שאלות לשיחה

1. באיזה מובן המזון נמוך מהנפש האנושית, ובאיזה מובן הוא גבוה ממנה? כיצד הדימוי של חיות הנושאות את הכסא מבטא את שני המובנים?
2. במה שונות הגבורות שנולדות מהעלאת הבשר מהגבורות של אבא שבמשה?
3. כיצד השלו עונה על שאלתו של משה, ומה מסמל השומן שבו?
4. באיזה אופן אהרן הוא ממוצע בין הנשיאים למשה, ומדוע הדבר עושה את חלקו גדול משלהם?
5. מה מלמדים האוויים של רבה בר בר חנה, שכנפיהם נשמטות מחמת השומן, על העתיד לבוא?

הערות

פסוקה 1

1 כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה

רש"י מסביר מדוע פרשת המנורה באה לאחר קרבנות חנוכת המזבח של הנשיאים: אהרן הצטער שלא היה לו חלק בחנוכה, וה' אמר לו שחלקו — בהדלקת הנרות ובהכנתם — גדול משלהם.

Rashi on Numbers 8:2:1 רש"י על במדבר ח':ב':א'

בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? לפי שקשראה אהרן חנכת הנשיאים חלשה או דעתו, שלא היה עמהם בחנכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חידך שכל גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות (עי' תנחומא):

בהעלתך **WHEN THOU LIGHTEST [THE LAMPS] — Why is the** section treating of the candelabrum put in juxtaposition with the section dealing with the offerings of the princes? Because when Aaron saw the dedication offerings of the princes, he felt distressed because neither he nor his tribe was with them in the dedication, whereupon the Holy One, blessed be He, said to him, "By your life! Your part is of greater importance than theirs, for you will kindle and set in order the lamps" (cf. Midrash Tanchuma, Beha'alotcha 5; ... see

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman -- corrected vocalization (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain)

2 תשובתו של משה להבטחת ה' לספק בשר במשך חודש שלם: "הצאן ובקר יישחט להם ומצא להם?" המאמר שואל מה יש להתפלא על כך שיסופק להם בשר.

Numbers 11:22 במדבר י"א:כ"ב

הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את-כל-דגי הים יאסר להם ומצא להם:

If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 "דבר אל אהרן ואמרת אליו: בהעלותך את הנרות, אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". המילה המתארת את הדלקת הנרות, שמשמעותה המילולית היא "העלאה", מציבה את נושא ההעלאה במרכז המאמר.

Numbers 8:2 במדבר ח':ב'

דבר אל-אהרן ואמרת אליו בהעלתך את-הנרות אל-מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות:

Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

4 החלק השני בשאלתו של משה: "או אם את כל דגי הים יאספו להם, והיה

להם די?" המאמר שואל מדוע בכלל נזכרו דגים.

Numbers 11:22 במדבר י"א:כ"ב

הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את-כל-דגי הים יאסר להם ומצא להם:

If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

5 ע"ה אסור לאכול בשר

דברי רבי: אדם שאינו למד אינו רשאי לאכול בשר, שהרי נאמר: "זאת תורת הבהמה והעוף"; מי שעוסק בתורה רשאי לאכול בשר בהמות ועופות. המאמר מבאר מכאן שאכילת בשר היא פעולה של העלאה.

Pesachim 49b:3 פסחים מ"ט ב'ג'

תניא, רבי אומר: עם הארץ אסור לאכול בשר, (בהמה) שנאמר: "זאת תורת הבהמה והעוף"; כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף, וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

כה תברכו

"כה תברכו את בני ישראל", תחילתה של ברכת כהנים; זהו הפסוק מן המאמר הקודם בפרשת נשא, שאליה מופנה הקורא.

Numbers 6:23 במדבר ו':כ"ג

דבר אל-אהרן ואל-בניו לאמר כה תברכו את-בני ישראל אמור להם: Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

7 דעתו של רבי יהודה שעץ הדעת היה חיטה, משום שילד אינו יודע לומר "אבא" ו"אמא" עד שהוא טועם דגן. המאמר לומד מכך שאדם מקבל דעת מן המזון שלו.

Berakhot 40a:14 ברכות מ' א'י"ד

על פירות הארץ וכו'. פשיטא! אמר רב נחמן בר יצחק: לא נצרכה אלא לרבי יהודה, דאמר חטה מין אילן היא. דתניא: אילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר: גפן היה, שאין לה דבר שמביא יללה על האדם אלא יין, שנאמר: "וישת מן היין וישכר". רבי נחמיה אומר: תאנה היתה, שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו, שנאמר: "ויתפרו עלה תאנה". רבי יהודה אומר: חטה היתה, שאין התינוק יודע לקרות "אבא" ו"אמא" עד שיטעום טעם דגן.

If, over fruits of the earth, etc. This is evident ! Rab Nahman b. Isaac said : It is only necessary for R. Judah who declares that wheat is a kind of tree ; for there is a teaching : The tree from which Adam ate was — so says R. Meir — the vine, because thou hast nothing which brings lamentation upon man as does wine; as it is said, "And he drank of the wine,

and was drunken" (Gen. ix. 21). R. Nehemiah says: It was the ... fig-tree
William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

8 עד דלא אכילנא בישראל דתורא

הסברו של רב נחמן לכך שלא השיב בלילה הקודם: הוא עדיין לא אכל בשר שור. הדבר מלמד שאכילת בשר חיוקה את הכנתו אפילו של חכם גדול.

Bava Kamma 72a:1-4 בבא קמא ע"ב א:א-ד'

דלא אכלי בשרא דתורא. ואלא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? אמר לקה: רישא קרינא בקה "וטבחו" כולו באיסורא, סיפא לא קרינא בקה "וטבחו" כולו באיסורא. השוחט ונמצאת טריפה וכו'. אמר לקה רב חביבי מחוץ נא לרב אשי שמע מינה, אינה לשחיטה אלא לבסוף.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

5 פסקה

9 פני אריה

ודמות פניהם: פני אדם, ופני אריה אל הימין לארבעתם, ופני שור מהשמאל לארבעתם, ופני נשר לארבעתם. המאמר מתחקה אחר מקורן של נשמות חיות הבר, בהמות הבית והעופות בפניהם של האריה, השור והנשר.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א:י'

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אלהימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתם ופני נשר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 פסקה

10 "ועל דמות הכיסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה". המאמר מזהה את ה"אדם" הזה עם עשר ספירות דאצילות, המסודרות בצורת אדם.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א:כ"ו

וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 ונקדשתי בתוך בני

"ונקדשתי בתוך בני ישראל"; זהו הפסוק מן המאמר בפרשת אמור, שאליו מפנים את הקורא בעניין צורת האדם של הספירות.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

ולא תחלו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם: And ye shall not profane My holy name; but I will be hallowed among the children of Israel: I am the L-RD who hallow you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 ועי' זוהר בראשית ד"ט ע"א

ההפניה שמופיעה בגוף הטקסט. שם זוהר מתאר את פני השור, הנשר והאריה שבמרכבה פונים אל פני האדם.

Zohar, Bereshit 7:70-8:83 ספר זוהר, בראשית ז:ע"ח-פ"ג

13 "אני ישנה ולבי ער, קול דודי דופק: פתחי לי, אחותי, רעייתי..." פסוק זה פותח את המאמר המצוטט בעניין העלאת הבשר שאדם אוכל.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב'

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתח לי אחתי רעייתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 "ששת ימים תאכל מצות, וביום השביעי עצרת להויי אלקיך". פסוק זה פותח את המאמר המצוטט בעניין האופן שבו המזון מחבר את הנשמה לגוף ומוסיף שכל.

Deuteronomy 16:8 דברים ט"ז:ח'

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לאלהיך לא תעשה מלאכה:

Six days thou shalt eat unleavened bread; and on the seventh day shall be a solemn assembly to the L-RD thy G-d; thou shalt do no work therein

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 הערת קה"ת מפנה Zohar, Bereshit 8:83-95 למילים האלה.

Zohar, Bereshit 8:83-95 ספר זוהר, בראשית ח:פ"ג-ג"ה

7 פסקה

16 רשפי אש

"כי עזה כמות אהבה... רשפיה רשפי אש, שלהבת ה". המאמר משתמש בביטוי "רשפי אש" כדי לתאר את האהבה הלוהטת הנובעת מהגבורות.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו'

שימני כחותם על לבך כחותם על רועך כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבת:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 בוערות כמראה הלפידים

"ומראה החיות דמות גחלי אש בוערות, כמראה הלפידים". המראה הלוהט של החיות מלמד שהן כוחות של גבורה.

Ezekiel 1:13 יחזקאל א:י"ג

ודמות החיות מראה כגחלי אש בוערות כמראה הלפידים היא מתהלכת בין החיות ונגה לאש ומן האש יוצא ברק:

As for the likeness of the living creatures, their appearance was like coals of fire, burning like the appearance of torches; it flashed up and down among the living creatures; and there was brightness to the fire, and out of the fire went forth lightning

18 ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר

”ויאמר משה: בתת ה' לכם בערב בשר לאכול, ולחם בבקר לשבוע...”
הפסוק שעליו נאמר פירושו של רבנו בחיי.

Exodus 16:8 שמות ט"ז:ח'

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בַּתֵּת ה' לָכֶם בָּעֶרֶב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וּלְחֶם בַּבֹּקֶר לִשְׁבַּע בְּשִׁמְעֵי ה' אֶת־תִּלְוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם מְלִינִם עָלַי וְנִחְנֹנוּ מֶה לֹא־עָלִינוּ תִלְוֹתֵיכֶם כִּי עָלִי־ה'

And Moses said: 'This shall be, when the L-RD shall give you in the evening flesh to eat, and in the morning bread to the full; for that the L-RD heareth your murmurings which ye murmur against Him; and what are we? your murmurings are not against us, but against the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 בתת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר כנגד מדת הדין ומדת

הרחמים

רבנו בחיי כותב בדרך הקבלה ששני זמני האספקה — בשר בערב ולחם בבוקר — מכוונים למידת הדין ולמידת הרחמים. המאמר מצטט זאת כדי לקשור את הבשר לגבורות.

Rabbeinu Bahya, Shemot 16:8-9 רבנו בחיי, שמות ט"ז:ח'-ט'

בתת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר לשבוע. ע"ד הפשט מה שהיתה הפרנסה בשני עתים האחד ביום ואחד בלילה ולא נתן להם הכל בבקר הנה זה בנוהג שבעולם שהבריות אוכלים שתי סעודות בכל יום אחת ביום ואחת בלילה, כמו שדרשו רז"ל תשבו כעין תדורו מה דירה אחת ביום ואחת בלילה אף סוכה אחת ביום ואחת בלילה. וע"ד המדרש בערב בשר לאכול ולחם בבקר, מכאן אתה למד שבפנים חשכות נתן להם השלום, אבל המן ששאלו כהלכה נתן להם בבקר בפנים מאירות לפי שיש שהות ביום כדי לתקן. וע"ד הקבלה בערב ...

בתת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר לשבוע, "when the L-rd will give you in the evening meat to eat, and bread in the morning to the full." According to the plain meaning of the text the verse reflects the fact that most people eat twice a day, in the evening and in the morning. This is why G'd did not supply a whole day's food in the morning. Our sages in their in Leviticus 23,42 have already pointed out that the meaning of ...

Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain) • Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY)

20 ע"ה אסור לאכול בשר

ההוראה שאדם שלא למד תורה אינו רשאי לאכול בשר; המאמר מסביר זאת באמצעות הגבורות שבבשר, שממנו יונקים הכוחות החיצוניים ביתר שאת.

Pesachim 49b:3 פסחים מ"ט ב:ג'

תנא, רבי אומר: עם הארץ אסור לאכול בשר, (בהמה) שנאמר: "זאת תורת בהמה וְהַעוֹף": כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מוֹתֵר לְאֹכֹל בָּשָׂר בַּהֶמָּה וְעוֹף, וְכָל שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה אֲסוּר לְאֹכֹל בָּשָׂר בַּהֶמָּה וְעוֹף.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

21 זאת חקת התורה ויקחו אליך פרה

"זאת חוקת התורה... ויקחו אליך פרה אדומה". הפסוק מן המאמר המאוחר יותר, שאליו מתייחס המאמר בעניין אחיות הכוחות החיצוניים בגבורות.

Numbers 19:2 במדבר י"ט:ב'

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אלי בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא יעלה עליה על:

This is the statute of the law which the L-RD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 כל רעותיה לאו איהו אלא בבשרא תדיר

הזוהר אומר על "קץ כל בשר" שכל רצונו הוא תמיד בבשר. המאמר מצטט זאת כדי להראות את משיכתם של הכוחות החיצוניים לבשר.

Zohar, Noach 15:121-16:131 ספר הזוהר, נח ט"ו:קכ"א-ט"ז:קל"א

Consider this point. The whole desire of this "End of all flesh" is for flesh only, and the tendency of flesh is ever towards him; it is for this reason that he is called "End of all flesh". Such power, however, as he does obtain is only over the body and not over the soul. The soul ascends to her place, and the body is given over to its place, in the same way as in an offering the devotion of him who offers ascends ... to one place, and the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

23 וגלחה את ראשה

"וגלחה את ראשה", מדיני אשת יפת תואר; הפסוק מן המאמר המצוטט בעניין האופן שבו שאינו מתברר מוריד את האוכל אותו.

Deuteronomy 21:12 דברים כ"א:י"ב

וְהִבֵּאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְגִלְחָהּ אֶת־רֹאשָׁהּ וְעִשְׂתָהּ אֶת־צַפְרֶיהָ:

then thou shalt bring her home to thy house; and she shall shave her head, and pare her nails

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 מאין לי בשר

דברי משה אל ה': "מאין לי בשר לתת לכל העם הזה?" המאמר מפרש אותם כמלמדים שמה היה למעלה ממדרגת הבשר.

Numbers 11:13 במדבר י"א:י"ג

מֵאֵינִי לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תְּנֵה־לָנוּ בָּשָׂר וְנֹאכְלָה:

Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 מילתא זוטרתא

הגמרא שואלת: "וכי יראת שמים דבר קטן היא?" ומשיבה: לגבי משה, דבר קטן היא. המאמר שואל את הביטוי כדי לתאר את ההתלהבות המורגשת שבאה מהבשר, שהיא דבר קטן ביחס למדרגתו של משה.

Berakhot 33b:24-25 ברכות ל"ג ב:כ"ד-כ"ה

אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא? והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחאי: אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר "יראת ה' היא אוצר". אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא. דאמר רבי חנינא: משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול, ויש לו — דומה עליו ככלי קטן. קטן, ואין לו — דומה עליו ככלי גדול. Is, then, the fear of Heaven a small thing? Lo, R. Hannina has said in the name of R. Simeon b. Johai : The Holy One, blessed be He, has in His treasury nothing but the store of heavenly fear; as it is said, "And the fear of the L-rd which is His treasure" (Is. xxxiii. 6) ! Yes, in the estimation of Moses it was a small thing ; for R. Hannina said : A parable : [It may ... be likened] to a man from whom a large vessel

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

26 והיה מדי חדש בחדשו

"והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפניי, אמר ה'". זהו הפסוק מן המאמר המצוטט כאן, שהמאמר חוזר אליו בהמשך.

Isaiah 66:23 ישעיהו ס"ו:כ"ג

והיה מדי־חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל־בשר להשתחוות לפני אֱמִר ה'

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב

"ויאמר משה: שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב, ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חודש ימים". כל ביטוי נקרא כתיאור של דרגתו של משה ושל דורו.

Numbers 11:21 במדבר י"א:כ"א

ויאמר משה שש־מאות אֶלֶף רגלי העם אשר אנכי בקרב ואתה אַמַרְתָּ בֶּשֶׂר אֶתֶן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:

And Moses said: 'The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will !give them flesh, that they may eat a whole month

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 הצאן ובקר ישחט להם

"הצאן ובקר ישחט להם... אם את כל דגי הים יאספו להם?" הצורך בשחיטה מציין שהצאן והבקר הם בחינת גבורות; הדגים, שאינם זקוקים לכך, נמצאים בדרגה גבוהה יותר.

Numbers 11:22 במדבר י"א:כ"ב

הַצֹּאן וּבִקְרָא יִשְׁחָט לָהֶם וּמִצֵּא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֶאֱסֹף לָהֶם וּמִצֵּא לָהֶם:

If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 המגביהי לשבת

"מי כה' אלקינו, המגביהי לשבת": רוממותו היא הסיבה לכך שהוא יכול להשפיל מבטו אל הנמוך ביותר.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מִי כַה' אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיֵּהִי לַשָּׁבֹת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 המשפילי לראות בשמים ובארץ

"המשפילי לראות בשמים ובארץ": מכיוון שהוא נעלה משניהם, הוא מתייחס אליהם בשווה.

Psalms 113:6 תהילים קי"ג:ו'

הַמִּשְׁפִּילִי לְרֹאאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

?That looketh down low Upon heaven and upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים

"וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים". דוגמה נוספת ל"ידו" של ה' המתגלית למטה, הרחק למטה.

Exodus 14:31 שמות י"ד:ל"א

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵי הַגָּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת־ה'

And Israel saw the great work which the L-RD did upon the Egyptians, and the people feared the L-RD; and they believed in the L-RD, and in His servant Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 לבי ובשרי ירננו אל אל חי

"לבי ובשרי ירננו אל אל חי". ביטול מגיע אפילו ללב ולבשר הגשמיים כאשר הם מופנים אל עצמותו ממש של ה'.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג'

נִכְסְפָה וְגַם־כָּלֶתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ אֶל־אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 ההרים רקדו

"ההרים רקדו כאילים, גבעות ככני צאן": אפילו ההרים הדוממים התנועעו

בעת מתן תורה.

Psalms 114:4 תהילים קי"ד:ד'

הָהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבָעוֹת כְּכִנִּי־צֹאן:

The mountains skipped like rams, The hills like young sheep.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 ובמתן תורה ההרים רקדו

הגמרא מונה את מתן תורה בין הנושאים של ההלל, ומביאה את הפסוק "ההרים רקדו כאילים". המקור שמצוין בטקסט עצמו הוא 118b; הקטע המצוטט מופיע ב-118a.

Pesachim 118a:15-16 פסחים קי"ח א:ט"ו-ט"ז

יְצִיאַת מִצְרַיִם, דְּכָתִיב: "בְּצֹאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם". וקריעת ים סוף, דְּכָתִיב: "הַיָּם רָאָה וַיָּנוּס". מִתֵּן תּוֹרָה, דְּכָתִיב: "הָהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים". תְּחִיית הַמֵּתִים, דְּכָתִיב: "אֲתִהְיֶה לָּפְנֵי ה'". חֲבִלּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, דְּכָתִיב: "לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ", וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ" — זֶה שֶׁעָבֹד מִלְּכֻיּוֹת. אֵיכָא דְאָמְרִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ" — זֶה מִלְּחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

35 הרים גבנונים

"מה לך הים כי תנוס, ההרים תרקדו כאילים? זה ההר חמד אלקים לשבתו". המאמר כולל גם את ההרים האלה בין ההרים שרקדו.

Psalms 68:17 תהילים ס"ח:י"ז

לָמָּה תִרְצְדוּן הָרִים גִּבְנוֹנִים הֶהָרַ חֲמַד אֱלֹקִים לְשִׁבְתּוֹ אֶפְרַיִם יִשְׁכֹּן לְנֶצַח:
Why look ye askance, ye mountains of peaks, At the mountain which G-d hath desired for His abode? Yea, the L-RD will dwell therein for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 יבא כל בשר להשתחוות לפני

"כל בשר יבוא להשתחוות לפניי". המאמר מפרש זאת כביטול המגיע אפילו למדרגת הבשר לעתיד לבוא.

Isaiah 66:23 ישעיהו ס"ו:כ"ג

וְהָיָה מִדִּי־חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אֲמֵר ה'

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר

"וה' אמר למשה: היד ה' תקצר? עתה תראה אם דברי יתקיים לך או לא". המאמר מפרש זאת ככוחו של ה' להמשיך ביטול אפילו בבשר.

Numbers 11:23 במדבר י"א:כ"ג

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה הֲיֵד ה' תִּקְצָר עֲתָה תִּרְאֶה הֲיִקְרָךְ דְּכָרִי אִם־לֹא:
And the L-RD said unto Moses: 'Is the L-RD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

38 התלמוד מונה ארבעה מיני שליו ומתאר אחד מהם שתופח עד שהוא ממלא את התנור; מניחים אותו על שלוש-עשרה כיכרות, ואת האחרונה אפשר לאכול רק כשהיא מעורבת במאכל אחר. המאמר מביא זאת כדי להמחיש את שומנו הרב של השליו.

Yoma 75b:7 יומא ע"ה ב:ז'

אָמַר רַב חֲנַן בַּר רַבָּא: אַרְבַּעַה מִינֵי סָלְיוֹ הֵן, וְאֵלּוּ הֵן: שִׁיכְלִי, וְקִיבְלִי, וּפְסִינִי, וְשִׁלְיוֹ. מְעַלְיָא דְכוּלְהוּ: שִׁיכְלִי, גְרִיעָא דְכוּלְהוּ: שִׁלְיוֹ. וְהָיָה כְּצִיפּוֹרְתָא, וּמוֹתְבִינָן לָהּ בְּתַנּוּרָא וְתַפַּח וְהָיָה מְלִי תַנּוּרָא, וּמִסְקִינָן לָקָה אֲתִלְסִיר רִפְיָא, וְאַחֲרֵיכָּא אֵינָה נִאָּכְלַת אֱלָא עַל יְדֵי תַעְרוּכָתָא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסוקה 13

39 חכים ולא בחכמה ידיעא

מתפילת אליהו בתיקוני זוהר: "אתה הוא חכם, ולא בחכמה ידועה". המאמר משתמש בכך כדי לתאר את החכמה במקורה, למעלה מכל חכמה ידועה.

Tikkunei Zohar 17b:3-4 תיקוני זוהר י"ז ב:ג'-ד'

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאיןון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאוני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסוקה 14

40 היד ה' תקצר

"האם ידו של הוי' קצרה מדי?" השליו, בשר רווי שומן, הוא התשובה לשאלתו של משה.

Numbers 11:23 במדבר י"א:כ"ג

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה הֲיֵד ה' תִּקְצָר עֲתָה תִּרְאֶה הֲיִקְרָךְ דְּכָרִי אִם־לֹא:

And the L-RD said unto Moses: 'Is the L-RD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 16

41 העלאת נרות המנורה

"בהעלותך את הנרות... אל מול פני המנורה": המאמר מסביר כעת מה פועלת העלאת הנרות של אהרן.

Numbers 8:2 במדבר ח:ב'

דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָדְרוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 כי אתה נרי הוי'

"כי אתה נרי הוי', והוי' יגיה חשכיי". הפסוק מן המאמר המצוטט בעניין השמן והפתילה.

II Samuel 22:29 שמואל ב כ"ב:כ"ט

כִּי־אַתָּה נִרִי הַוַּיָּה וְהַוַּיָּה יִגִּיחַ חֹשֶׁךְ:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten
my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 ת"ר מצות נר חנוכה

"תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו". פתיחת המאמר על נר חנוכה המצוטט כאן.

Shabbat 21b:8-9 שבת כ"א ב:ח-ט

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעליה — מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה — מניחה על שלחנו ודיו. אמר רבא: צריך נר אחרת להשתמש לאורה. ואי איכא מדורה — לא צריך. ואי אדם חשוב הוא — אף על גב דאיכא מדורה צריך נר אחרת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסוקה 18

44 הקריבו י"ב בקר לעולה

סיכום קורבנות הנשיאים: "כל הבקר לעולה: שנים עשר פרים". המאמר מקשר בין שנים עשר הפרים לשנים עשר השבטים.

Numbers 7:87 במדבר ז:פ"ז

כֹּל־הַבָּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פְּרִים אֵילִם שְׁנַיִם־עֶשֶׂר כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר וּמִנְחָתָם וּשְׁעִירֵי עִזִּים שְׁנַיִם עֶשֶׂר לַחֹטָאת:

all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 ששם עלו שבטים

"כי שם עלו שבטים, שבטי י"ה, עדות לישראל". המאמר מפרש את "עלייתם" של השבטים כעלייתם באמצעות הקורבנות.

Psalms 122:4 תהילים קכ"ב:ד

שָׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבִטֵי־יִקְהָ עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 21

46 בחכמה יסד ארץ

"הוי' ייסד את הארץ בחכמה, כונן שמים בתבונה". "הארץ" היא מלכות, שנוסדה על ידי חכמה, בדומה ל"אבא יסד ברתא".

Proverbs 3:19 משלי ג:י"ט

ה' בַּחֲכָמָה יִסְדָּֽאֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 22

47 להקריב לי במועדו

"את קרבני לחמי לאשי... תשמרו להקריב לי במועדו". הפסוק במאמר המצוטט בהקשר של המועדים כמתווכים.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנֵי לַחְמֵי לֶאֱשֵׁי רִיחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 ויצא יעקב מבאר שבע

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". הפסוק שעליו נאמר הקטע מ"ביאורי הזהר" המצוטט כאן.

Genesis 28:10 בראשית כ"ח:י'

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה:

And Jacob went out from Beer-sheba, and went toward Haran

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 להיות נגלה כבוד ה'

"ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו". מטרתה של אהבה רבה היא גילוי זה של כבוד ה' למטה.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה'

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 משה ידבר

"משה ידבר והאלקים יענו בקולי". הפסוק במאמר המצוטט בהקשר של המשכת הגילוי למטה על ידי משה.

Exodus 19:19 שמות י"ט:י"ט

וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מֵאֵד מֹשֶׁה דִּבֶּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל:

And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 23

51 שמן תורק שמך ע"כ עלמות אהבוך

"לריח שמניך טובים, שמן תורק שמך, על כן עלמות אהבוך". המאמר מפרש את "העלמות" כמי שלבן נסתר, ואליהן מגיע שמן התורה.

Song of Songs 1:3 שיר השירים א:ג'

לְרִיחַ שְׁמֹנֶיךָ טוֹבִים שְׁמֵן תּוֹרֵךְ שְׁמֶךָ עַל־כֵּן עֲלָמוֹת אֲהַבּוּךָ:

Thine ointments have a goodly fragrance; Thy name is as ointment poured forth; Therefore do the maidens love thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Return, O Israel, unto the L-RD thy G-d; For thou hast stumbled in thine iniquity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 דשקט ואשתכך

באידרא רבא (כפרשת נשא) מתוארת החכמה הנסתרת, ה"מוח" של עתיקא, כ"שקטה ונחה במקומה, כ"יין הטוב על שמריו".

Zohar, Idra Rabba 3:14-6:25 ספר הזוהר, האדרא רבא ג':י"ד-ו':כ"ה

59 ויהי בערב ותעל השליו כו' ובבקר היתה שכבת הטל

"ויהי בערב ותעל השליו ותכס את המחנה, ובבוקר הייתה שכבת טל סביב המחנה". השליו והטל נזכרים יחד.

Exodus 16:13 שמות ט"ז:י"ג

ויהי כערב ותעל השליו ותכס את המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה:

And it came to pass at even, that the quails came up, and covered the camp; and in the morning there was a layer of dew round about the camp

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 שאל ויבא שליו ולחם שמים ישיבעם

"שאלו ויבא שליו, ולחם שמים ישיבעם": גם כאן השליו מופיע לצד המן.

Psalms 105:40 תהילים ק"ה:מ'

שאל ויבא שליו ולחם שמים ישיבעם:

They asked, and He brought quails, And gave them in plenty the bread of heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 כשמן הטוב

"כשמן הטוב על הראש, יורד על הזקן". זהו הפסוק שהזוהר דורש יחד עם טל חרמון.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב'

כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן וקוֹן־אֶהָרֹן שִׁירֵד עַל־פִּי מְדוּתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 כטל חרמון

"כטל חרמון שיורד על הררי ציון". הזוהר מזהה את הטל הזה עם השמן העליון.

Psalms 133:3 תהילים קל"ג:ג'

כטל־חרמון שִׁירֵד עַל־הָרְרֵי צִיּוֹן כִּי שֵׁם צִוְהָ ה' אֶת־הַבְּרָכָה חַיִּים עַד־הָעוֹלָם:

Like the dew of Hermon, That cometh down upon the mountains of Zion; For there the L-RD commanded the blessing, Even life for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 איהו שמן ואיהו טל

על תהילים קל"ג שואל הזוהר מדוע נקרא "טל חרמון" טל ולא שמן, ומשיב: "הוא שמן והוא טל" — הטל נמשך מן השמן העליון.

Zohar, Lech Lecha 24:260-25:266 ספר הזוהר, לך לך כ"ד:ר"ס-

52 לבי ובשרי ירננו

"לבי ובשרי ירננו אל אל חי": שמן התורה מגיע אל הלב והבשר הגשמיים.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג'

נִכְסְפָה וְגַם־כִּפְלָתָה נִפְשִׁי לְחַצְרוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ אֶל אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 רבי חנינא דורש את המילה "סליו" מלשון "שלווה": הצדיקים אוכלים אותו בשלווה. המאמר קושר את השלווה הזאת לדממה שבחכמה העליונה.

Yoma 75b:6 יומא ע"ה ב:ו'

כְּתִיב: "שְׁלִיו" וְקָרִינוּ סְלִיו? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: צְדִיקִים אוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּשִׁלוּהָ, רְשָׁעִים אוֹכְלִין אוֹתוֹ וְדוֹמָה לָהֶן כְּסִילִין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

54 ועבודת הצדקה השקט ובטח

"והיה מעשה הצדקה שלום, ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם". זהו הפסוק שאיגרת הקודש מבארת.

Isaiah 32:17 ישעיהו ל"ב:י"ז

וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְדָּקָה שְׁלוֹם וְעֲבֹדַת הַצְדָּקָה הַשְׁקֵט וְכֹטַח עַד־עוֹלָם:

And the work of righteousness shall be peace; And the effect of righteousness quietness and confidence for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 באגה"ק בענין ועבודת הצדקה השקט ובטח

האיגרת פותחת בישיעיהו 32:17 ומסבירה את ההבדל בין "מעשה" הצדקה ל"עבודת" הצדקה, ובין "שלום" ל"השקט ובטח". המאמר נעזר בה כדי להסביר את משמעות השלווה של השליו.

Tanya, Iggeres HaKodesh 12:1 תניא, אגרת הקדש י"ב:א'

וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְדָּקָה שְׁלוֹם, וְעֲבֹדַת הַצְדָּקָה הַשְׁקֵט וְכֹטַח עַד עוֹלָם. לְהַבִּין הַהֶפְרָשׁ שֶׁבֵּין "מַעֲשֵׂה" ל"עֲבֹדָה" וּבֵין "שְׁלוֹם" ל"הַשְׁקֵט וְכֹטַח" כּו'. עַל פִּי מַה שֶּׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּזְכוּרִים לְבָרָכָה עַל פֶּסוּק "עוֹשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרְמוֹיו" - כִּי "מִיכָאֵל שָׂר שֶׁל מִים וְגַבְרִיאֵל שָׂר שֶׁל אֵשׁ, וְאִין מַכְבִּין זֶה אֶת זֶה".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

56 אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח

ירושלים לעתיד לבוא: "אהל כל יצען, כל יסע יתדותיו לנצח". דימוי לביטחון מתמשך ובלתי מעורער.

Isaiah 33:20 ישעיהו ל"ג:כ'

חִזֵּה צִיּוֹן קְרִית מוֹעֲדֵנו עִינֵיהָ תִּרְאֶנָּה יְרוּשָׁלַם נִזְהָ שְׁאֲנָן אֶהָל כָּל־יִצְעָן כָּל־יִסַּע יִתְדוֹתֶיהָ לְנֶצַח וְכָל־חֲבָלֶיהָ כָּל־יִנָּתְקוּ:

Look upon Zion, the city of our solemn gatherings; Thine eyes shall see Jerusalem a peaceful habitation, A tent that shall not be removed, The stakes whereof shall never be plucked up, Neither shall any of the cords thereof be broken.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 שובה ישראל עד

"שובה ישראל עד הוי' אלקיר". פתיחת המאמר המצוטט בנושא זה.

Hosea 14:2 הושע י"ד:ב'

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנָה:

כ"ה:רס"ו

It is true, the immediate comparison in the passage is with dew, not oil, but the two mean the same thing, as this dew was distilled by G-d from the supernal oil.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

64 רבה בר בר חנה מספר על אווים שנשרו מהם הכנפיים מרוב שומן, ומתחתיהם זרמו נחלים של שמן. כששאל אם יהיו חלקו בעולם הבא, אחד מהם הרים אליו רגל ואחד כנף.

Bava Batra 73b:8 כבא בתרא ע"ג ב:ח'

ואמר רבה בר בר חנה: זימנא חדא הנה קא אזלינן במדברא, וחזינן הנהו אווין דשמיט גופיהו משמנייהו, וקא נגדי נחלי דמשחא מתמייהו. אמיןא להו: אית לן בגוייכו חלקא לעלמא דאתי? חדא דלי גרפא, וחדא דלי אטמא. כי אתאי לקמיה דרבי אלקעזר, אמר לי: עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

65 יבא כל בשר להשתחוות

"כל בשר יבוא להשתחוות לפניי": גילוי החכמה אפילו ביש התחתון ביותר בזמן העתיד.

Isaiah 66:23 ישעיהו ס"ו:כ"ג

והנה מדידתך בחדש ומדי שבת בשבתו יבוא כל־בשר להשתחוות לפני אמר ה'

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 24

66 ישנו עם א'

"ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים": הפסוק שעליו מרחיב תרגום שני את דברי ההשמצה של המן.

Esther 3:8 אסתר ג':ח'

ואמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שנות מכל־עם ואת־דתי המלך אינם עשים ולמלך אי־שנה להניחם:

And Haman said unto king Ahasuerus: 'There is a certain people scattered abroad and dispersed among the peoples in all the provinces of thy kingdom; and their laws are diverse from those of every people; neither keep they the king's laws; therefore it profiteth not the king to suffer them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 נכסין חיוון ואווין ואכלין ושתין

בהאשמת המן מונה תרגום שני את חגי היהודים, ואומר שכתשעה בתשרי הם שוחטים בהמות ואווים, אוכלים ושותים, ובעשירי הם צמים.

Targum Sheni on Esther 3:8 תרגום שני על אסתר ג':ח'

68 "הרואה אווין בחלום יצפה לחכמה, שנאמר: 'חכמות בחוץ תרונה'. המאמר משתמש בכך כדי לקשור בין אווים לבין חכמה המתגלית למטה.

Berakhot 57a:10 ברכות נ"ז א:י"

הרואה אווין בחלום — יצפה לחכמה שנאמר: "חכמות בחוץ תרונה". והבא עליה הוי ראש ישיבה. אמר רב אשי: אני ראיתי, ובאתי עליה,

וסלקית לגדולה.

Who dreams of a goose may hope for wisdom; as it is said, "Wisdom crieth aloud in the street" (Prov. i. 20); and he who [dreams of having] intercourse with it will become the Principal of a Seminary. Rab Ashe said : I dreamt of seeing one and having intercourse with it, and I ascended to greatness.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

69 חכמות בחוץ תרונה

"חכמות בחוץ תרונה, ברחובות תיתן קולה". על לשון הרבים "חכמות" ועל המילה "בחוץ" נדרש בפסקאות הבאות.

Proverbs 1:20 משלי א':כ'

חכמות בחוץ תרנה ברחובות תתן קולה:

Wisdom crieth aloud in the streets, she uttereth her voice in the broad places

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 25

70 זכור את יום השבת לקדשו

"זכור את יום השבת לקדשו". הפסוק מן המאמר בפרשת יתרו, המצוטט על "חכמות... בחוץ".

Exodus 20:8 שמות כ':ח'

זכור את־יום השבת לקדשו:

Remember the sabbath day, to keep it holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 אווין הבר המשוטטת במדבר כשרואה את ישראל עוסקים בתורה

אומרת שיר

השורה בפרק שירה של האווין הבר, המזמר את ישעיהו מ, ג כשהוא רואה את ישראל עוסקים בתורה. המאמר מפרש את שירתו כהמשכת אלקות אל תוך המדבר.

Perek Shirah 4:23 פרק שירה ד':כ"ג

אוו הבר המשוטטת במדבר. כשרואה את ישראל עוסקים בתורה אומרת. קול קורא במדבר, פנו דרך יי, ישרו בערבה מסלה לאלקיננו, ועל מציאות מזונותיה במדבר אומרת. ארוו הגבר אשר יבטח באדם, ברוך הגבר אשר יבטח ביי והיה יי מבטחו:

The Wild Goose flying in the wilderness, when it sees Yisra'el busy with Torah, is saying "A voice cries, Prepare in the wilderness the way of Havayah, make straight in the desert a path for our elo'ah. And upon finding its food in the wilderness, it says, "Cursed is the man who trusts in human beings..." Blessed is the man who trusts in Havayah, and Havayah shall be his assurance

Torat Emet 357 (Public Domain) • Perek Shirah, translation and adaptation by Aharon N. Varady and Rabbi Natan Slifkin (CC-BY-SA)

72 קול קורא במדבר פנו דרך הוי

"קול קורא במדבר: פנו דרך הוי, ישרו בערבה מסילה לאלקיננו". המדבר הוא העולם הזה, שאליו נמשכת דרכו של ה'.

Isaiah 40:3 ישעיהו מ':ג'

קול קורא במדבר פנו דרך ה' ישרו בערבה מסלה לאלקיננו:

And it shall come to pass in that day, That the mountains shall drop down sweet wine, And the hills shall flow with milk, And all the brooks of Judah shall flow with waters; And a fountain shall come forth of the house of the L-RD, And shall water the valley of Shittim

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 ויגזו שלמים מן הים

"ורוח נסע מאת הוי' ויגזו שלמים מן הים". הקשר של השליו לים הוא נקודת הדמיון לאווזים.

Numbers 11:31 במדבר י"א:ל"א

ורוח נסע מאת ה' ויגזו שלמים מן הים וישט על המחנה כדרך יום כה וכדרך יום כה כביבות המחנה וקאמתי על פני הארץ:

And there went forth a wind from the L-RD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים

"כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים": גילוי הדעת האלקית בעולם כולו לעתיד לבוא.

Isaiah 11:9 ישעיהו י"א:ט'

לא ירעו ולא ישחיתו בכל ה' קדשי כמלאה הארץ דעה את ה' Havayah כמים לים מכסים:

They shall not hurt nor destroy In all My holy mountain; For the earth shall be full of the knowledge of the L-RD, As the waters cover the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 אותו ביטוי של רבא, "אווזים לבנים", במסכת גיטין.

Gittin 73a:18 גיטין ע"ג א:י"ח

אתו לקמיה דרבא, אמר להו: קאמי חיורי משלחי גלימי דאינשי, אונסא דלא שכיח הוא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

82 רבא מכנה את רב פפא ואת רב הונא בריה דרב יהושע "אווזים לבנים", בעקבות פסק הלכה שלדעתו היה מוטעה.

Ketubot 85a:3 כתובות פ"ה א:ג'

אתו לקמיה דרבא, אמר להו: קאמי חיורי, משלחי גלימי דאינשי! הכי אמר רב נחמן: והוא שתפסה מחיים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

83 נופלות נוצה שלהם מרוב שומן

ההערה שהמאמר מביא בשם רש"י, "נושרין נוצותיהן מחמת שומן", נדפסה בעמוד זה בשם הרשב"ם, שהשלים את פירושו רש"י על בבא בתרא.

Rashbam on Bava Batra 77a:1-78a:1 רשב"ם על בבא בתרא ע"ז א:א-א:א

... זכו בשדה זו לפלוני - אני מקנה לכם בסודר זה שדה זו לצורך פלוני והן קנו לאותו פלוני כמו שצווה להם: חוזר בשטר - ואפי' אמר כתבו ותנו דכל זמן שלא בא ליד מקבל מתנה יכול זה לעקור שליחותו דאין עושין שטר בעל כרחו של נותן דאם ייפה כחו במתנה בעל פה לא ניחא ליה דתיהוי מתנה בשטר ואע"ג דאמר"י בחזקת הבתים (לעיל בבא

Hark! one calleth: 'Clear ye in the wilderness the way of the L-RD, make plain in the desert a highway for our G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 הקל קול יעקב

"הקול קול יעקב והידיים ידי עשו". המאמר מפרש את ה"קול" כהמשכת אלקות.

Genesis 27:22 בראשית כ"ז:כ"ב

ויגש יעקב אליצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: 'The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 26

74 דשמן שריא בגו חכמה עילאה דכולא

על "כי עמך מקור חיים" אומר הוזהר: זהו השמן העליון, הנמשך ללא הפסק ושורה בחכמה העליונה של הכול.

Zohar, Tzav 21:154-24:166 ספר הוזהר, צו כ"א:קנ"ד-כ"ד:קס"ו

Another was that they thrust themselves forward in the place of their father. A third was that they were not married; for such are not meet to bring blessings into the world. And a fourth was that they were intoxicated with wine. THIS (Zoth) IS THE ANOINTING PORTION OF AARON AND OF HIS SONS. R. Jose said: 'Zoth (Shekinah) indeed is the anointing portion of Aaron, for he brought of the oil of the supernal anointing and caused it to flow below; and by the hand of ... Aaron Zoth was

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

75 חכמות בחוץ תרונה כד נגיד ממוחא סתימאה

האידרא רבא מסבירה את "חכמות בחוץ תרונה" כהמשכה מהמוח הנסתר של אריך אנפין אל המוח של ז"א; ההפניות שבזוהר הנדפס שם הן, 78a, 140a ו-262a, כפי שמובא גם במאמר.

Zohar, Idra Rabba 11:89-100 ספר הוזהר, האדרא רבא י"א:פ"ט-ק'

76 ועיין מזה עוד שם (דק"מ ע"א)

הפניה של הטקסט עצמו לקטע נוסף באידרא העוסק בנושא זה.

Zohar, Idra Rabba 33:268-278 ספר הוזהר, האדרא רבא ל"ג:רס"ח-ער"ח

77 ובפ' אחרי (דע"ח א')

הפניה של הטקסט עצמו לזוהר בפרשת אחרי העוסק בנושא זה.

Zohar, Achrei Mot 64:378-66:388 ספר הוזהר, אחרי מות ס"ד:שע"ח-ס"ו:שפ"ח

78 ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים

"ומעין מבית הוי' יצא והשקה את נחל השטים": המשכה מן המקור העליון ביותר, המגיעה למקום נמוך ועקר.

Joel 4:18 יואל ד':י"ח

והנה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל האפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים:

Wisdom crieth aloud in the streets, she uttereth her voice in
;the broad places
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 כל בשר יבוא

”ובאו כל בשר להשתחוות לפניי”: הביטול שיגיע אפילו לבשר.

Isaiah 66:23 ישעיהו ס"ו:כ"ג

וְהָיָה מִדִּי־חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שָׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ יָבֹאוּ כָּל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת
לִפְנֵי אֲמֵר ה'

And it shall come to pass, that from one new moon to another,
and from one sabbath to another, shall all flesh come to
worship before Me, Saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 דשמטי גדפייהו

האוונים של רבה בר בר חנה, "שכנפיהם נושרות מחמת שומנם": כאן הם מתפרשים כאהבה ויראה שנבלעו בביטול.

Bava Batra 73b:8 בבא בתרא ע"ג ב:ח'

ואמר רבה בר בר חנה: זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא, וחיזינו הנהו
אווזי דשמטי גדפייהו משמנייהו, וקא נגדי נחלי דמשחא מתותייהו.
אמינא להו: אית לן בגוייכו חלקא לעלמא דאתי? חדא דלי גדפא, וחדא
דלי אטמא. כי אתאי לקמיה דרבי אלעזר, אמר לי: עתידין ישראל ליתן
עליהו את חדין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

28 פסקה

91 חדא דליא לי אטמא וחדא

כאשר שאל רבה בר בר חנה את האוונים אם יהיו חלקו בעולם הבא, אחד
מהם הרים כנף ואחד הרים רגל. עבודת הקודש מפרש את שני האוונים
כשתי בחינות של חכמה.

Bava Batra 73b:8 בבא בתרא ע"ג ב:ח'

ואמר רבה בר בר חנה: זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא, וחיזינו הנהו
אווזי דשמטי גדפייהו משמנייהו, וקא נגדי נחלי דמשחא מתותייהו.
אמינא להו: אית לן בגוייכו חלקא לעלמא דאתי? חדא דלי גדפא, וחדא
דלי אטמא. כי אתאי לקמיה דרבי אלעזר, אמר לי: עתידין ישראל ליתן
עליהו את חדין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

בתרא דף מ.) קנין בפני שנים ואין צריך לומר כתבו דסתם קנין
לכתיבה עומד הני מילי סתמא דמסתמא ניהא ליה למקנה שיכתבו
שטר לקונה אבל ...

Vilna Edition (Public Domain)

84 ומחץ פאתי מואב

מנבואת בלעם על המלך העתידי: "ומחץ פאתי מואב". הפסוק שבקטע
במגיד דבריו ליעקב המובא כאן.

Numbers 24:17 במדבר כ"ד:י"ז

אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עָתָה אֲשׁוּרֵנּוּ וְלֹא קְרוֹב דֶּרֶךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקָם שִׁבְט
מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֵץ פְּאֵתַי מוֹאֵב וְקָרַךְ כָּל־בְּנֵי־שֵׁת:

I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There
shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise
out of Israel, And shall smite through the corners of Moab,
And break down all the sons of Seth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 פסקה

85 ויהי קול מעל לרקיע

"וקול נשמע מעל לרקיע אשר על ראשם; בעמדם תרפינה כנפיהו". המאמר
מפרש את הקול כשפע שמגיע מעל למחיצה ומביא לביטול.

Ezekiel 1:25 יחזקאל א':כ"ה

וַיְהִי־קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם בְּעִמְדָם תִּרְפִּינָה כְּנָפֵיהֶן:

For, when there was a voice above the firmament that was
over their heads, as they stood, they let down their wings

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 יהי רקיע כוי ויהי מבדיל

"יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים". הרקיע כמחיצה
המבדילה.

Genesis 1:6 בראשית א':ו'

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מְבַדִּיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם:

And G-d said: 'Let there be a firmament in the midst of the
'waters, and let it divide the waters from the waters

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 וכל העם רואים את הקולות

"וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים". הפסוק מן המאמר בפרשת
יתרו, המובא בנושא זה.

Exodus 20:15 שמות כ':ט"ו

וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלְפִידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הַהָרָר
עָשׂוּ וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנָּעוּ וַיַּעֲמָדוּ מֵרָחֹק:

And all the people perceived the thunderings, and the light-
nings, and the voice of the horn, and the mountain smoking;
and when the people saw it, they trembled, and stood afar
off

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 חכמות בחוץ תרונה כוי תתן קולה

"חכמות בחוץ תרונה, ברחובות תתן קולה". ה"קול" מתפרש כשפע מן
המוח הנסתר.

Proverbs 1:20 משלי א':כ'

חֲכָמוֹת בַּחוּץ תִּרְנָה בְּרַחְבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ:

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann -- corrected דרך מצוטטים, vocalization (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain); Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Perek Shirah, translation and adaptation by Aharon N. Varady and Rabbi Natan Slifkin (CC-BY-SA); Vilna Edition (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיוזם חנינמי ולא מסחר. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/behaaloscha/3/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/behaaloscha/3/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק